

# NIEUWSPOORT

# Nieuws

KWARTAALUITGAVE INTERNATIONAAL PERSCENTRUM

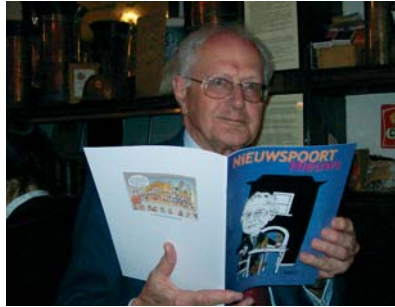
JAARGANG XLVIII - AFLEVERING 4 - DECEMBER 2010



## Vertrek Patrick Spijkerman

### Dé penningmeester laat echt een gat na

Vanaf de oprichting van de kunstcommissie in 1992 hield hij de hand aan de knip: Patrick Spijkerman. De aankondiging van zijn vertrek bij 'het kunstcluppie van Nieuwspoor' kwam dan ook als een enorme schok. Daarom maakte de kunstcommissie speciaal voor Patrick een extra editie van



*Nieuwspoor Nieuws*, in kleine oplage. Alle commissieleden leverden bijdragen, zoals een receptsuggestie voor de zondagavond, een afscheidscolumn van twee commissievoorzitters en een geschreven portret van deze bijzondere penningmeester. "Hij keek bij geen enkel voorstel voorspelbaar zuinig, maar sleepte met zijn charisma en uithoudingsvermogen grote sommen binnen voor de kunstcommissie."

Het was het tweede afscheid van Spijkerman als penningmeester, want voor zijn komst naar de kunstcommissie was hij jarenlang penningmeester van het bestuur van Nieuwspoor. Dat leverde hem het erepoorterschap op. "Wat nu", verzuchtte voormalig kunstcommissievoorzitter Frans Vanderwilt. "Eigenlijk zouden we een ere-ere-poorterschap in het leven moeten roepen."

## Belangrijke data bestuursverkiezingen

Eerste week januari worden de stembiljetten naar de poorters verstuurd.

**Maandag 10 januari is de stembus open.**

**Maandag 31 januari sluit de stembus om 24.00 uur.**

**Dinsdag 1 februari komt de verkiezingscommissie bijeen om de stemmen te tellen.**

Nieuwspoor Nieuws (oplage 2.500) verschijnt 4 x per jaar en wordt toegezonden aan alle leden van het perscentrum, onder wie journalisten, voorlichters, alle bewindslieden, Kamerleden, leden van Provinciale Staten, burgemeesters, gemeenteraadsleden, bestuurders van maatschappelijke organisaties, diplomaten, pr-adviseurs, lobbyisten en captains of industry.

Bel voor advertentietarieven Steven Veenendaal, telefoon 070 - 346 94 40.

**Nieuwspoor is gesloten van maandag 20 december tot maandag 3 januari 2011**

ADVERTENTIE

## P&O Services Groep

Dé mobiliteitspartner voor bestuurders

In Nederland zijn enige honderden bestuurders actief. Als ze moeten aftreden of niet herbenoemd worden, zijn ze ineens baanloos en aangewezen op een uitkering.

Wij bieden voor deze groep de oplossing: het Mobiliteitsdienstverband in combinatie met een intensief loopbaanbegeleidingstraject. Zo voorkomen we dat expertise voor de sector verloren gaat en dat kundige mensen onnodig in een Appa-regeling komen. Sterker nog: zij bouwen door deze unieke 'van-werk-naar-werk' aanpak weer met perspectief aan hun toekomst.

### Speciaal EVC-traject

Een belangrijk onderdeel in ons loopbaantraject voor (ex-) bestuurders is het in kaart brengen van eerder verworven competenties (EVC). Zo maken we competenties, talenten en loopbaanaspiraties direct inzichtelijk.

Dit speciale EVC-traject voor bestuurders hebben wij samen ontwikkeld met IVA, beleidsonderzoek en advies (onderdeel Universiteit van Tilburg).

### Voor meer informatie:

Bent u geïnteresseerd in een creatieve, financieel interessante mobiliteitsoplossing? Bel dan met Ad Anthonissen, 06 51 07 36 92 of Frank Damen, 06 53 17 56 62.



Den Haag Maastricht Meppel Tilburg Wageningen Hedel

Correspondentieadres | Postbus 94, 5320 AB Hedel | Telefoon | (073) 503 93 20 | Internet | [www.posg.nl](http://www.posg.nl)

Nieuwspoor Nieuws is het driemaandelijkse verschijnend magazine van het Internationaal Perscentrum Nieuwspoor

**REDACTIESECRETARIAAT:**

Lange Poten 10  
2511 CL Den Haag  
T 070 - 346 94 40  
E redactie@nieuwspoor.nl  
I www.nieuwspoor.nl

**REDACTIE:**

Nicole Bodéwes, Josine Boven, Charles Huijskens, Gijs Korevaar, Lars Kuipers, Bart van Leeuwen, Margriet van Lith, Vincent Schepman (vormgever), Peter Schouten, Ernst van Splunter, Milja de Zwart (hoofdredacteur)

**MEDEWERKERS DIT NUMMER:**

Jacqueline van Beek, Robbert Coops, Reinier van Delden, Ruud van Heese, Frank Kromer, Anneke Verbraeken, Max van Weezel

**ILLUSTRATIES:**

KIK (omslag)  
Jean-Marc van Tol (20)  
Jos Collignon (24)

**FOTO'S:**

Maurice Boyer (pag. 19)  
Werry Crone (pag. 7, 18)  
Bart van Dieken (pag. 4)  
Wil Geldman (pag. 13)  
GroenLinks (pag. 11)  
Maurits van Hout (pag. 4)  
Peter Hiltz (pag. 5)  
Hans Kouwenhoven (pag. 14)  
Gerhard van Loon (pag. 8, 10)  
Sanders & Rozemeijer (pag. 12)  
Carola Sewing (pag. 15, 25)  
Stadsarchief A'dam (pag. 28)  
Anneke Verbraeken (pag. 16, 17)  
Milja de Zwart (pag. 26)

**VORMGEVING:**

Vincent Schepman  
T 079 - 352 27 02  
E mail@vincentschepman.nl

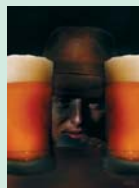
**ADVERTENTIE-EXPLOITATIE:**

Steven Veenendaal  
Lange Poten 10  
2511 CL Den Haag  
T 070 - 346 94 40  
F 070 - 364 23 80  
E veenendaal@nieuwspoor.nl

**DRUK:**

Boom & van Ketel grafimedia  
ISSN 2210-2507

Kopij voor het maartnummer dient uiterlijk vrijdag 25 februari bij de hoofdredacteur (redactie@nieuwspoor.nl) te zijn ingeleverd.



**1, 24** \_\_\_\_\_

Het 'antropologische veldwerk' van Nieuwspoorrapporteur Joris Luyendijk inspireerde Benjamin Kikkert tot de cover en kreeg vijf sterren van de recensent.

**2** \_\_\_\_\_

Het vertrek van Patrick Spijkerman uit de kunstcommissie van Nieuwspoor kwam aan als een schok, die de commissieleden verwerkten door samen een speciale editie van Nieuwspoor Nieuws voor hem te maken.

**5** \_\_\_\_\_

Wandeling signaleert dat Mark Rutte oude gebruiken in ere heeft hersteld: nieuwe mores in de omgang tussen premier en pers.

**6** \_\_\_\_\_

Op zijn 65ste, na 40 jaar aan het Binnenhof, wilde Trouwredacteur Willem Breedveld geen afscheid nemen van zijn werk bij de krant. Het werd helaas wel een afscheid, schrijft zijn collega Ruud van Heese in een In Memoriam van de Stem van Trouw.



**8** \_\_\_\_\_

CDA-prominent, oud-premier en oud-informateur hield half november een bijzondere Kees Lunshoflezing. Nieuwspoor Nieuws drukt hem integraal af.

**12** \_\_\_\_\_

Radioverslaggever Wilco Boom dook na de Kamerverkiezingen het CDA in, sprak meer dan dertig betrokkenen *on the record* en concludeert: 'Het zou mij niet verbazen als Balkenende de laatste CDA-premier van het land is geweest.'



**13** \_\_\_\_\_

Ondertussen, in Nieuwspoor... bezoekt Lars Kuipers de Wereldeidagen, want die zijn u misschien ontgaan.



**14** \_\_\_\_\_

Pers en politiek moeten elkaar vaker opzoeken, vindt Kamervoorzitter Gerdi Verbeet. En waarom niet in Nieuwspoor?

**15** \_\_\_\_\_

Voor barman Reinier van Delden zijn verlichte woonkamers in deze donkere dagen als kleine theatertjes, waarin, helaas zonder publiek, de sterren van de hemel worden gespeeld.



**16** \_\_\_\_\_

Anneke Verbraeken kreeg dit najaar de kans om in Rwanda met collega-journalisten te praten. Haar bevindingen: persvrijheid is er niet en voor internationale pottenkijkers zijn de grenzen gesloten.

**18** \_\_\_\_\_

Trouwfotograaf Werry Crone legt in *Uit het oog* uit waarom hij liever een bus vol corpbollen dan actievoerders fotografeert.



**19** \_\_\_\_\_

Mark Rutte heeft een hoge gunfactor, en die is van doorslaggevend belang voor succes, stelt Frank Kromer.

**25** \_\_\_\_\_

Max van Weezel maakt zijn testament op als Nieuwspoorvoorzitter: trots op de Lunshoflezing en de slotfeesten.



**26** \_\_\_\_\_

De verdieping die ze huurt in het Haagse Statenkwartier moet nog wel 'haar plek' worden, zegt het Friese D66-Kamerlid Magda Bernds in de serie Oost - West.



**28** \_\_\_\_\_

Een speciale tentoonstelling in het Stadsarchief Amsterdam brengt de verbondenheid tussen pers en politie in beeld.



**Vaste rubrieken**

13 Ondertussen  
15 Reinier van Delden  
20 K&V  
27 Politiek cryptogram  
29 Nieuwe poorters

## Best schrijvende ambtenaar Piet de Nijs: 'Het vergt lef om het in makkelijke woorden te zeggen'

Piet de Nijs is de best schrijvende ambtenaar 2010 van ons land. De 35-jarige senior adviseur milieu van de gemeente Breda ontving hiervoor begin december de Gouden Veer. Vijf finalisten waren geselecteerd uit 34 inzendingen. Het thema was dit jaar 'In een notadop'. Oftewel, wie schrijft de meest leesbare en toegankelijke samenvatting van een beleidsnota?

De Nijs slaagde erin om op een A4'tje de beleidsnota *De Bredase Grondslag* (over bodemonderzoek en bodemsanering) in helder taalgebruik samen te vatten. Hij voegde er bovendien een speciale leeswijzer bij. De jury roemde zijn heldere formuleringen en de praktische informatie in zijn stuk. Volgens de jury is de winnaar zich bewust geweest van het feit dat 'de tekst onder ogen zou komen van mensen voor wie het onderwerp geen persoonlijke zorg zou zijn, en mensen voor wie dat wél het geval is'. Gewone mensentaal dus. De Nijs: "Ik erger mij aan mensen die expres moeilijke woorden gebruiken."



Winnaar Piet de Nijs uit de vijf finalisten.

*Hoe ga jij doorgaans te werk?*

"Ik schrijf eerst de aanleiding, vervolgens het resultaat en dan de conclusie op. Daarna gooi ik alles weg, behalve de conclusie en daar begin ik mijn stuk dan

mee. Je moet denken vanuit de lezer: die wil gewoon eerst de boodschap horen en dan pas de onderbouwing. Maar dat is bij de gemeente niet zo de gewoonte. Ja, ik heb zeker interne discussies gehad met de afdeling Communicatie omdat ik het even anders deed. Er was best wat weerstand tegen. Maar deze prijs is een extra argument om intern de strijd aan te gaan."

*Heb je nog tips voor collega-ambtenaren?*

"Het is een kunst om het eenvoudig en kort te doen. Dat is best ingewikkeld. Het vergt bovendien lef om het in makkelijke woorden te zeggen. Het zit in de Nederlandse cultuur om moeilijke woorden te gebruiken. Daar moet je tegen strijden."

Kritiek van de jury was er ook en wel op zijn gebruik van tangconstructies en de lijdende vorm. Zelf heeft De Nijs ook nog wel een verbeterpunt. "Mijn spelling, daar zit ik nog vaak mee te stoeien."

Peter Schouten

## Noord/Zuidlijn brengt Communicatieman 2010 voort

Alex Sheerazi, hoofd communicatie van de Dienst Noord/Zuidlijn, is Communicatieman van het Jaar 2010 geworden. Een vakjury koos Sheerazi om de inspirerende en innovatieve manier waarop hij het vertrouwen van de Amsterdammers heeft teruggewonnen. 'Met een open, eerlijke communicatiestrategie.'

"We hebben 'm!' was de eerste reactie van Sheerazi, die de prijs opdroeg aan de gemeente Amsterdam en vooral aan zijn collega's. Sheerazi nam het op tegen drie andere finalisten, Sjoerd van de Wouw (Wakker Dier), Fiona Atighi (ministerie van Algemene Zaken) en Frank Janssen (Van Ganswinkel Groep). De jury onder voorzitterschap van Richard van der Eijk, Communications Director Unilever Benelux, bepaalde samen met de stem van het publiek de winnaar. De verkiezing Communicatieman/vrouw

van het Jaar is een initiatief van Logeion, vereniging voor communicatie.

De avond werd gepresenteerd door Joost Ravoo, regiodirecteur NS en winnaar van de prijs in 2004. Ook taalgoeroe Jan Kuitenbrouwer trad op. Hij koost het Woord van 2010: gedoogsteun. "Gedoogsteun is taal-ufo: er wordt veel over gepraat maar het bestaat niet. Gedoogsteun is net zoiets als strafbeloning, neerstijgen of een gezellige oorlog", aldus Kuitenbrouwer.



Juryvoorzitter Richard van der Eijk feliciteert Communicatieman van het Jaar 2010 Alex Sheerazi (rechts).



## Nieuwe mores (1)

"Hai", begroette premier Mark Rutte de parlementaire pers, die zich op 5 november op het ministerie van Algemene Zaken hadden verzameld voor diens allereerste wekelijkse persconferentie na de ministerraad. "Ja beste mensen, dit is de eerste persconferentie die ik mag hebben na een ministerraad. Dit zal ook de laatste keer zijn dat we elkaar in dit zaaltje zien wat mij betreft. Vanaf volgende week gaan we weer naar Nieuwspoort. Dat is een traditie die in 1971 is begonnen en ik zie er erg naar uit die traditie weer voort te zetten. Dat biedt ons ook de gelegenheid om na afloop nog even informeel na te praten, wat hier wat lastig is."

Zo, zonder veel omhaal, veegde de kersverse premier een omstreden, verguisd en gehekelde besluit van zijn voorganger Jan Peter Balkenende van tafel. Die maakte in maart 2007 van de wekelijkse persconferentie een thuiswedstrijd op het ministerie van Algemene Zaken. Formeel omdat er gezocht werd naar een vorm, die beter paste bij deze tijd. Daarom was de tafel waarachter de premier van oudsher plaatsnam al in 2006 vervangen door een kathedraal.

De parlementaire pers legde de verhuizing naar Algemene Zaken unaniem uit als een poging meer regie te krijgen. Zo zei Nieuwspoortvoorzitter Max van Weezel in dagblad *De Pers* dat de parlementaire pers altijd 'giftig' is geweest over het besluit van Balkenende, dat volgens hem door 'de mannetjesmakers van het CDA' was aanbevolen. "In hun optiek zou Balkenende beter uit de verf komen in 'eigen huis', waar hij meer de regie kon voeren over de persconferentie. De premier moest plaatsnemen voor een blauw scherm dat Noord-Koreaanse trekjes vertoonde, doordat er slogans op stonden. Al met al had het een wat propagandistisch karakter."

Balkenendes rechterhand in die tijd, Jack de Vries, liet er overigens ook toen al geen misverstand over bestaan waar de inspiratie voor de nieuwe orde der dingen werkelijk vandaan kwam. Balkenende was eerst gaan staan, kreeg daarna een langwerpige zaaltje in zijn eigen ministerie en gaf vervolgens zelf de journalisten het woord. Net als zijn collega's Bush en Blair. "Dat straalt meer controle uit",



*Grondlegger van de persconferentie Piet de Jong; Premier Balkenende sprak de pers liever toe vanuit een zaaltje in zijn eigen ministerie.*



aldus De Vries. "En ik vind het ook mooi dat hij van achteren het zaaltje binnenkomt, net als in Groot-Brittannië."

## Nieuwe mores (2)

Rutte herstelt een traditie die een ander centrumrechts kabinet 39 jaar geleden invoerde. De grondlegger was KVP-voorman Piet de Jong, die tussen 1967 en 1971 een kabinet leidde waarin de voorlopers van het CDA – KVP, ARP en CHU – en de VVD zaten. Er lag geen op alle eventualiteiten berekende communicatiestrategie aan De Jongs besluit ten grondslag. Evenmin waren er spindoctors aan te pas gekomen. Piet de Jong was het in zijn laatste jaar als minister-president simpelweg beu om op vrijdagavond, onder de aardappels, thuis al die telefoontjes van journalisten te moeten beantwoorden. De Jong maakte een ontspannen bijeenkomst van de persconferentie, waarbij hij met de benen op tafel de besluiten van de ministerraad kon toelichten. En hoewel zijn latere opvolger Dries van Agt zo'n hekel had aan de persconferentie, dat hij eerst uitgebreid ging dineren en de journalisten al die tijd liet wachten, hield ook hij hem in stand.

## Nieuwe mores (3)

Bij de behandeling van de begroting van Algemene Zaken half november zette Rutte een ander besluit van een andere voorganger aan de stoep. Nu ging het om een relikwie dat de 'Oekaze-Kok' is gaan heten. Namelijk de 'aanwijzing externe contacten rijksambtenaren' die premier Kok in 1998 afkondigde in

zijn strijd om herstel van het politieke primaat. Er waren een paar (uitslaande) ministeriële binnenbrandjes geweest die de noodzaak hiertoe leken te bevestigen, zoals de opstand der pg's tegen minister van Justitie Winnie Sorgdrager.

*Yes Minister*, werd het andere woord voor de oekaze, die werd uitgelegd als een totaalverbod op contacten tussen ambtenaren en Kamerleden of journalisten. Aan werkingskracht had de oekaze inmiddels flink ingeboet. De nieuwe premier Rutte was zich in ieder geval nooit bewust geweest van het bestaan ervan. Ook niet toen hij staatssecretaris was. "Ik ben voor een ontspannen contact tussen ambtenaren en de Tweede Kamer", zei hij daarom. Al vindt hij wel dat de minister ervan moet weten.

**MdZ**

## Het Flipje Ode aan Philip Freriks

*Hero Brinkman (PVV) tegen collega-Kamerlid:*

"Nou bent u gewoon met een dubbel gezicht aan het praten!"

*Mark Rutte tijdens het Gesprek met de minister-president (NOS) op 3 december:*

"Vijfhonderd *animal cops* op een totaal aantal van 50.000 agenten. Dat is een druppel op een enorme emmer in hoeveelheid!"

**NB**

Willem Breedveld (1945 – 2010)

# Afscheid van de stem van Trouw

“Wat ik jammer vind is dat de premier niet meer in Nieuwspoot, maar op het ministerie van Algemene Zaken en bovendien staand zijn wekelijkse persconferentie geeft. Alles is nu in dienst gesteld van een georganiseerde show. Dat is een afgang voor het vrije woord.”

Ruud van Heese

Aldus eindigde het interview van Bart van Leeuwen met mijn Trouw-collega Willem Breedveld (Nieuwspoot Nieuws maart 2010).

Dat vraaggesprek had plaats na een bijeenkomst op 17 februari in de Oude Zaal van de Tweede Kamer, waar werd stilgestaan bij het feit dat Willem veertig jaar op het Binnenhof rondliep. In die jaren ontwikkelde hij zich tot het gezicht, en zoals collega Hans Goslinga op 13 oktober in onze krant schreef, ook steeds meer als de stem van Trouw, zij het dat we Willem enkele jaren moesten afstaan aan Algemene Zaken, waar hij werkte als politiek oog en oor van premier Joop den Uyl.

De bijeenkomst in de oude zaal had een tweede aanleiding: Willem zou op 22 maart 65 worden, en dus de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. De arbeidsrechtelijke verhoudingen tussen Trouw en Willem zouden daardoor weliswaar veranderen, maar van een vertrek was geen sprake. Je gezicht en je stem doe je immers niet weg, louter en alleen omdat die 65 zijn geworden.

## **Geén afscheid**

Willem zou terugtreden uit de commentaargroep en ‘De vraag van

## **Eén ding zou hij hebben toegejuicht: de terugkeer in Nieuwspoot van de wekelijkse persconferentie van de minister-president**

Willem Breedveld’ zou voortaan ‘De vraag van Wilma Kieskamp’ heten, maar hij zou zijn wekelijkse column blijven schrijven. En er waren plannen om op ‘tournee’ te gaan: bijeenkomsten te organiseren waarop Willem Trouwlezers en andere belangstellenden zou kunnen ontmoeten, om met hen te doen wat hij het

liefste deed: debatteren over politieke en maatschappelijke vraagstukken, en over de rol van de journalistiek daarbij. Dus 65 jaar, ja, maar een afscheid, dat zou het zeker niet worden.

Dat werd het wel.

Willems gezondheid ging vanaf het voorjaar in rap tempo achteruit. In het najaar werd duidelijk dat hij niet meer beter zou worden. Maar dat was voor Willem geen reden om af te haken. Intensief volgde hij nog de bizarre kabinetsformatie die uiteindelijk zou leiden tot het aantreden van de minderheidscoalitie van VVD en CDA, die voor haar politiek overleven afhankelijk is van de gedoogsteun van de PVV. Zelfs Willem, met al zijn ervaring op het Binnenhof, had zo’n constructie nog nooit meegemaakt. Met Hans Goslinga concipieerde hij er een verhaal over, met als invalshoek de overeenkomsten tussen deze kabinetsformatie, en die van 1973, die leidde tot het aantreden van het kabinet-Den Uyl. Het stuk, op papier

gezet door Hans, stond op dinsdag 12 oktober in Trouw. In de loop van die ochtend treinde ik van Den Haag naar Amsterdam om daar te krant te gaan maken. Vanuit de trein

sms’te ik met Hans. Dat het een prachtig verhaal was geworden. En, iets minder serieus, dat de in het verhaal opgevoerde Lelijke Eend waarin Willem minister-president Joop den Uyl een keer ‘s nachts bij het Catshuis had afgezet niet zou misstaan in het toekomstige Huis van de Democratie.

## **Laatste bijdrage**

Ik was nog maar net op de krant aangekomen, of hoofdredacteur Willem Schoonen koos positie midden op de redactievloer. Hij had een mededeling, dat was duidelijk. Uit zijn houding en blik bleek dat het geen aangename zou zijn. Hij was zojuist gebeld door Michiel Breedveld, zei hij. Willem Breedveld had deze dinsdag niet gehaald. En daarmee ook niet de ochtend waarop thuis in Oudewater de krant werd bezorgd met zijn laatste bijdrage. Hans Goslinga zette zich aan een nieuw verhaal. Deze keer alleen.

Op 16 oktober stroomde in Haastrecht, de vorige woonplaats van Willem en Margot, de Hervormde kerk vol voor de Dankdienst voor het leven van echtgenoot, vader, grootvader, familielid, vriend en collega Willem Breedveld. Er werd gezongen, geboden en gesproken. Door voorganger Ernst Zoomers, door Willem Schoonen, door voormalig hoofdredacteur Jan Greven, door hartsvriend Jan Visser, en door Willems zonen Roland en Michiel, die samen het door Michiel geschreven lied ‘Ik schreeuw het van de daken’ ten gehore brachten. Eerder gecomponeerd voor een andere gelegenheid, maar met een boodschap – de band tussen twee mensen die altijd zal blijven – die haarscherp verwoordde wat de mensen die Willem achterlaat voelen bij zijn overlijden. Na de dienst hebben we Willem naar zijn laatste rustplaats gebracht in Oudewater, een prachtige plek vlak bij zijn achtertuin, in het landschap waaraan hij zo verknocht was, met in de hoge Hollandse luchten het eeuwige spel van wolken en zonlicht.

## **Is die gek geworden?**

Het is vreemd om te beseffen dat je nooit meer zult worden geconfronteerd met de vraag ‘Zeg, die ... (en



*Mei 2006, Willem Breedveld brengt de lezers van Trouw rechtstreeks naar het Torentje van premier Balkenende. Enthousiast werkt hij mee aan een experiment van de krant, waarbij lezers de vragen stellen en de antwoorden razendsnel als audiofragment op internet worden gezet.*

dan volgde de naam van een politicus), ... is die gek geworden?' De formulering van de vraag, zo begreep ik al snel nadat ik Willem had leren kennen, betekende geenszins dat Breedveld zelf al toe was aan de conclusie dat de betreffende politicus gek was geworden en er helemaal naast zat met zijn besluit of uitspraak. Het was Willems methode om te prikkelen. Om van collega's te weten te komen, hoe zij tegen een kwestie aankeken. Om een debat los te maken, dat (jongere) collega's dwong over zaken na te denken en zich een mening te vormen, maar dat ook hemzelf hielp bij het formuleren van een standpunt. Als de conclusie was dat een politicus inderdaad gek was geworden, aarzelde Willem niet dat aan de lezers van Trouw duidelijk te maken. Overigens zonder ooit die woorden te gebruiken.

### **Gelijke hoogte**

Over de verrichtingen van het zittende kabinet kan Willem zich geen oordeel meer vormen. Dat is drie dagen na zijn overlijden aangetreden. Eén besluit van premier Mark Rutte zou hij in elk geval hartgrondig hebben toegejuicht: het terugbrengen van de wekelijkse persconferentie na de ministerraad naar Nieuwspoord, waar dit fenomeen, nadat premier Piet de Jong er op 16 januari 1970 in het oude ministerie van justitie mee begon en zijn opvolger Barend Biesheuvel het na zijn aantreden in juli 1970 naar het perscentrum verplaatste, uitgroeide tot een vast onderdeel van de vrijdagagenda, en waar het ook thuishoort. Al zou Willem het wel nog steeds een minpuntje vinden dat Rutte staat en daarmee boven de journalisten uittorent, in plaats van op gelijke hoogte te zitten.

En dat biertje dan, dat de nieuwe premier na afloop in de sociëteit drinkt met journalisten? Maakt dat het niet goed? Ongetwijfeld voor een deel. Maar zoals Willem in maart in hetzelfde interview met Nieuwspoord Nieuws al waarschuwde: journalisten moeten zich wel realiseren dat ze op die manier vatbaarder zijn voor manipulaties.

De afgang voor het vrije woord mag deels ongedaan zijn gemaakt, met de dood van Willem lijdt het vrije woord een niet te herstellen verlies.



Ruud Lubbers:

# De vrees voor kleurrijk en duurzaam

Oud-premier en CDA-voorman Ruud Lubbers hield op 17 november de Kees Lunshoflezing in een stampvol Nieuwspoord. Bijgaand de integrale tekst van zijn toespraak.



Kees Lunshoflezing

lunshoflezing@  
nieuwspoord.nl

"Het moet eind zeventiger jaren geweest zijn. Ik was Wim Aantjes als fractievoorzitter van het CDA opgevolgd. In goed overleg werd antirevolutionair en atoompacifist

Hans de Boer vicevoorzitter. Gerard van der Wulp, na Piet van Tellingen onze nieuwe jonge fractievoorzitter, vroeg mij waarom ik nooit *de Telegraaf* las. Ik antwoordde naar waarheid: "Omdat ik zo opgevoed ben".

*De Telegraaf* was, zo meende ik te weten, van en voor andere mensen. Ik was, katholiek geboren in 1939, nu eenmaal kind van de verzuiling. Verzuiling. Zo noemden anderen het. Zelf meende ik kind te zijn van de katholieke emancipatie. Zeker, mijn wereld was al in 1959 opengegaan. Ik was toen twintig en begon niet-katholieke leeftijdsgenoten te ontmoeten; stap voor stap. Zeven jaar later schreef ik mee aan het manifest van de christenradicalen. Maar toenmalige christenradicalen - dat moeten nu mastodonten zijn - lazen geen *Telegraaf*. Daar kwam bij - zo zei ik Gerard - dat *de Telegraaf* lezen in het kabinet-Den Uyl, halverwege jaren zeventig van de vorige eeuw dus, simpelweg *not done* was. Vasthoudend zei Gerard mij: "Maar je zou toch tenminste eens kunnen praten met Kees Lunshof." En dat deed ik. Dat is mij goed en door de jaren heen steeds beter bevallen.

Vandaar vandaag mijn Lunshoflezing. Dat was dus niet lang voordat in 1980 het CDA tot stand kwam. Dat was dankzij vooral Piet Steenkamp. Dries van Agt was toen premier; ik fractievoorzitter. Dat CDA was al evenzeer vrucht van emancipatie. Het CDA te vormen was inspirerend en uitdagend. De zoektocht naar wat



bond - waarom 'wij bij elkaar hoorden' - gaf het CDA vleugels. Dat is nu dertig jaar geleden.

Er is dit jaar 2010 een interessante parallel. Dertig jaar geleden speelde de PvdA - of meer precies zijn toenmalige leider Joop den Uyl - in zijn poging de vorming van het CDA te voorkomen een stevige rol in de totstandkoming ervan. Evenzeer bleek dit jaar na de verkiezingen in juni het anti-PvdA, het antilinks gevoel in de top van het CDA een grote rol te spelen in de vorming van de coalitie VVD-CDA met PVV gedoogsteun. Omgekeerd was er gedurende de langdradige informatie bij PvdA, D66 en Groenlinks de houding van: 'alleen in uiterste noodzaak met het CDA'. Daarom eerst het vruchteloos onderzoek naar Paars plus. En toen: 'laat rechts het dan zelf uitzoeken', wat rechts inderdaad deed. Er zijn ook markante verschillen tussen dertig jaar geleden en nu. Wat graag zou ik nu vanmiddag met Kees samen zitten om die in kaart te brengen. Dat kan helaas niet meer. Maar wel kan ik mijn analyse vanmiddag aan hem opdragen. De ferme wil, zoals ik het als informateur benoemde, bracht VVD, PVV en CDA tezamen.

## VVD-constante: minder overheid

Van mijn 21 jaar in de politiek werkte ik ruim de helft met de VVD. Was dat in mijn optiek een andere VVD dan die van Mark Rutte vandaag? Eerlijk gezegd niet. De VVD stond en staat vooral voor minder overheid.

Zeker, de VVD heeft daarnaast een prachtige constitutionele traditie, maar die komt al lang niet meer op de eerste plaats. Soms lijkt het alsof die andere liberale partij, D66, zich meer opwerpt als 'kleinkind' van Thorbecke.

Zeker, de klassieke liberale beginselen bleken ook de laatste 50 jaar belangrijk voor onze rechtsstaat, maar ook dat is vooral geschiedenis; alsof de rechtsstaat af is en verdere grondwetsherzieningen om antwoorden te geven op eigentijdse uitdagingen niet echt nodig zijn.

Zeker, de VVD was met ministers als Winsemius, Nijpels en Kroes van betekenis voor duurzaamheid, maar zij bleken toch meer de uitzondering. Het thema was, bleef en is opnieuw minder overheid.

Intussen moet ik daar aan toevoegen: meer veiligheid. Aan de burger moet een veilig Nederland teruggegeven worden, zo hoor ik Rutte en

# voorbij

Opstelten zeggen. Dat is een kerntaak van de overheid, zo hoor ik deze twee liberalen terecht zeggen. Echter, is Nederland wel zo onveilig? De veiligheid nam onder minister Hirsch Ballin niet af, maar juist toe. Er is eigenlijk alleen een probleem met lanterfantende jongeren, die enerzijds overlast veroorzaken en anderzijds misdrijven plegen. Maar benoem dat dan ook precies en doe daar iets aan; dus én een corrigerende én een strafrechtelijke aanpak. Zelf sprak ik in mijn tijd als Minister-president over 'Lubberskampementen' en recentelijk werd in het Rotterdamse de 24-uurs

bankencrisis geen excessieve werkloosheid; sterker, die is opvallend laag en zelfs de overheidsschuld en -tekort zijn overzienbaar. De tientallen miljarden waarmee de Nederlandse Staat de banken moest bijspringen vloeien nu goeddeels terug. Alleen bij ABN Amro (en de DSB) verkeek Wouter Bos (met Nout Wellink) zich volledig. Dat wordt dus een recordstrop voor de belastingbetaler. De begroting 2011 van Balkenende en De Jager werd terecht geprezen. Op de vergrijzing werd door het laatste kabinet-Balkenende, in het bijzonder door minister Donner, samen met

leving waar de joods-christelijke en humanistische traditie en cultuur de samenleving kleuren." Dat betekent dat de westerse cultuur en waarden en normen leidend zijn voor de samenleving. Ik stelde voor daaraan toe te voegen: "In de thans op handen zijnde Grondwetsherziening zal de grotere verscheidenheid in onze samenleving als positieve waarde benadrukt worden." Dat amendement haalde het niet. Intussen stond van mijn hand op de website van de Staatscommissie Grondwetsherziening al een voorstel voor een preambule voor de nieuwe Grondwet, luidend: "Wij, de burgers van Nederland, zijn verantwoordelijk voor onze rijk geschakeerde samenleving, die gebaseerd is op de beginselen van vrijheid, gelijkheid, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, solidariteit en duurzaamheid. Ons land is een open, democratische en pluriforme rechtsstaat, en maakt deel uit van een sterk en bezield Europa. Te midden van een schitterende verscheidenheid van culturen en levensvormen maken wij deel uit van één wereldwijde gemeenschap van volkeren en weten wij ons lotsverbonden met al wat op de Aarde leeft." Ook dat voorstel zal het, zo schat ik, niet halen. Zie het zojuist verschenen rapport van de Staatscommissie Grondwet. Evenzo bepleitte ik in het CDA verkiezingsprogramma op te nemen dat asielzoekers na uiterlijk zes maanden hun eigen boterham moeten gaan verdienen. En ook, dat als mensen hier, om welke reden dan ook, drie jaar zijn bij 'hun' gemeente nagevraagd wordt of die gemeente het in het eigen belang van die gemeente, van Nederland dus, beter vindt dat betrokkene en zijn gezin in Nederland blijven of juist niet. Deze voorstellen bleken in droge aarde te vallen. Recentelijk heeft de nieuwe Duitse *Bundespräsident* uitgesproken dat onze joods-christelijke- humanisti-

## 'Wij schaden onze economie, wetenschap en cultuur door mensen te weren die de moeite waard zijn, ook al komen zij uit een andere cultuur'

Campus 'een nieuwe kans' uitgeprobeerd; maar het lijkt wel of politiek en justitie voor een harde aanpak lijken te blijven terugschrikken.

### **Antioverheid**

De Partij Wilders kan ik niet anders zien als een succesvol vervolg op Pim Fortuyn en Rita Verdonk. Succesvol ook, omdat deze beweging niet alleen kapitaliseert op de moeite te leven met mensen die er anders uitzien, anders zijn; maar ook op het sterk gegroeide antioverheid en antibestuurlijke elitegevoel. Dat is in onze samenleving een realiteit, waarmee duchtig rekening moet worden gehouden.

Het CDA, nu de kleinste van de drie, worstelt het meeste met de vraag hoe nu verder. De energie en de gemotiveerdheid die samenhang met de vorming van het CDA - ik sprak er zojuist over - is weggeëbd. Het CDA in het algemeen en in het bijzonder Jan Peter Balkenende heeft ongetwijfeld bekwaam bestuurd. Ondanks de

werkgevers en werknemers redelijk geanticipeerd; vergelijk het befaamde akkoord. Overigens onbegrijpelijk dat daar in de informatie weer meteen populistisch op beknibbeld moest worden. Gesuggereerd werd althans dat dit kabinet niet verder wil gaan dan een verhoging van 65 tot 66 jaar. Kort en goed, ons land bleef in het decennium-Fortuyn/Verdonk/Wilders op orde. Niet ondanks, maar dankzij het CDA. Echter, tegelijk moet vastgesteld worden dat de fut in het CDA er ineens uit bleek. Appel en inspiratie gingen ontbreken. Dat betrof en betreft dan met name diversiteit en duurzaamheid.

### **Schitterende verscheidenheid**

Laat ik dit heel praktisch toelichten. In dit voorjaar diende ik als lid van het CDA een amendement in op het verkiezingsprogramma. Artikel 2.1.2. daarvan luidde en luidt: "Wie naar Nederland komt mag in vrijheid zijn geloof belijden. Tegelijkertijd komt hij in een samen-

sche traditie nu met die van de islam verrijkt kan worden. Waarom hier niet? Een streng optreden tegen lanterfantende jonge allochtonen en tegen moslimgebruiken die niet in onze rechtsstaat passen - en daartegen optreden is ook hard nodig - zal effectiever en geloofwaardiger zijn als wij moslims als medeburgers beschouwen. Het is hoog tijd!

### Tekort van het CDA

Diversiteit betekent creativiteit en dan gaat het niet alleen over meer vrouwen, ook in hogere functies. Het gaat ook om mensen uit andere culturen en volkeren. Onze Gouden Eeuw was niet alleen gebouwd op onze joods-christelijke-humanistische beschaving. Evenzeer waren er al die allochtonen die van elders naar ons kwamen. Uit het begin van onze Republiek stamt het gezegde 'liever Turks dan Paaps'. Dat gezegde dateert uit de tijd dat Europa zich verdedigde tegen de islam en dat onze lage landen het opnamen tegen het Roomse Rijk. Dat was dus de tijd van de Nederlandse opstand tegen de koning van Spanje, toen deze daarheen getrokken was om als keizer de verdediging op zich te nemen tegen de islam, die optrok tot vóór Wenen. Maar vooral, wij waren toen praktisch; stelden bloei van economie en land voorop. Nu schaden wij onze economie, onze wetenschap, onze cultuur, door mensen te weren die de moeite waard zijn, ook al komen zij uit een andere cultuur.

Dat wordt gerationaliseerd door hen kansarme migranten te noemen. Maar richt je dan op kansrijke migranten en zorg dat migranten zich kansrijk tonen. Ja, ik spreek namens het UAF (Universitair Asiel Fonds) met jaarlijks honderden afgestudeerden en de duizenden moslima's die jaarlijks opgeleid en wel ons land en onze economie verrijken; maar ik spreek ook over al die ouder wordende mensen die recht hebben op handen aan het bed en gekwalificeerde medische zorg. Tot zover het tekort van het CDA, dat ooit voor inspiratie en appel stond. Door de zuilen - de bloedgroepen - te doorbreken en zo zuurstof te



geven aan de Nederlandse samenleving. Het is hoog tijd dat het CDA kleurrijk wordt; goedwillende moslims inspireert en aan hen appelleert. Diversiteit om ons land sterker te maken; en zo zal er ook weer toekomst zijn voor het CDA.

### Vijf voor twaalf

Naast diversiteit noemde ik duurzaamheid. Inderdaad, ik ben er van overtuigd dat de Nederlander, en zeker zij die zich christendemocraten willen blijven noemen, voor duurzaamheid willen gaan. Voor een land dat zorgt voor een goed milieu, voor leven in harmonie met de natuur, voor een CO<sub>2</sub>-arme economie; kortom voor een land en een wereld met economieën waarmee ook generaties na ons uit de voeten kunnen. Als Rotterdammer weet ik dat zulk een inspanning niet in mindering komt op een gezonde economische ontwikkeling. Integendeel. Omdat wij daar in Rotterdam voor gingen, draaien de haven en de economie daar goed. En er zijn verdere mogelijkheden. Rotterdam zal een grote biomassa-haven worden en de Nederlandse economie zal in de wereld voorop lopen, in brandstoffen voor transport, in *co-firing* bij het opwekken van elektriciteit, maar vooral bij de modernisering van onze chemische industrie zodat die meer en meer *bio based* zal zijn. Dat is allemaal moge-

lijk, of je het nu links-groen of rechts-groen noemt. Hier ligt toekomst. Hier liggen mogelijkheden voor inspiratie en voor appel. Maar de christendemocratie heeft het tot nu toe wel goeddeels laten liggen. Het is nu vijf voor twaalf! Ik spreek dan over het CDA van morgen. Dat zal Kleurrijk en Duurzaam moeten zijn. Alleen dan zal het weer inspirerend en appellerend zijn; en alleen dan weer een brede volkspartij.

### Geen ongelijkwaardigheid

Intussen sprak bij onze oosterburen de christendemocrate Angela Merkel zich helder uit. De multiculturele samenleving is een mislukking gebleken. Daarom moeten zij die van elders naar Duitsland komen vanaf dag één Duits spreken en gaan participeren in de samenleving; werken en zich nuttig maken in de samenleving. Precies zo is het. Participeren en je eigen boterham verdienen. Zo schreef ik het al in mijn boekje *De Vrees Voorbij*. Naar mij werd niet geluisterd. Hopelijk naar Angela Merkel wel. Dat is het alternatief voor Geert Wilders. Intussen is er de realiteit van dit kabinet. Dat gaat dus allereerst voor een kleinere overheid. Op zich is daar niets mis mee. Moedig van Mark Rutte wat hij allemaal aanpakt. Dat verdient steun van het CDA, en dat niet alleen vanwege het regeerakkoord. In deze inspanning zal het kabinet

zich kunnen bewijzen en vervolgens als nodig en geslaagd beoordeeld worden.

Daarnaast is er de ambitie ter zake van immigratie en gezinshereniging misbruik en misstanden aan te pakken. Ook daar is op zich niets mis mee. Integendeel, het is nodig en over wat dat vraagt sprak ik vanmiddag (in lijn met Angela Merkel). Wel zeg ik met Kathleen Ferrier en Ad Koppejan - lees er hun brief, hun handreiking aan hun fractiegenoten maar op na: er moet op toegezien worden dat maatregelen gericht op het uitbannen van misbruik en misstanden er niet toe zullen leiden dat mensen ongelijkwaardig behandeld worden. En in lijn daarmee voegen zij daar aan toe: 'Mocht bij de concrete uitwerking het tegendeel blijken, dan zullen wij daartegen gerichte Kamerafspraken ondersteunen'. Hier ligt dus een belangrijke taak voor de Kamer: wel uitbannen van misstanden, maar geen ongelijkwaardige behandeling van mensen. Maar let op, daar kunt u, journalisten en mensen van de media, ook iets aan doen; niet door rellerige rapportage over conflicten, maar door gelijkwaardige behandeling van mensen even belangrijk te vinden als vrijheid van meningsuiting.

Overigens zal het duidelijk zijn dat het grenzen stellen aan de uitvoering van het regeer- en gedoogakkoord niet voldoende is. Daarnaast is er positieve actie nodig inzake diversiteit - het kleurrijke Nederland, en



*Midden jaren tachtig constateerde Ruud Lubbers, toen premier, al dat er geen algemeen kiesrecht was in Nederland. Hij doelde er op dat niet-Nederlanders alleen bij de gemeenteraadsverkiezingen onder voorwaarden hun stem mogen uitbrengen.*

duurzaamheid - de moderne economie. Dat zal uiteraard slechts in beperkte mate succesvol kunnen zijn. Het VVD-CDA-kabinet met PVV-gedoogsteun zal nu eenmaal vooral gaan voor een kleinere overheid, wat juist poogt zich in te zetten voor een samenleving die kleurarm is, wat een gevoel aan ouderen wil geven dat er in de gezondheidszorg beter voor hen gezorgd zal worden, en dat het veiliger op straat zal zijn. Daarom stemde twee derde van het CDA-congres voor. Dat is dus democratisch en de moeite waard. Eén derde stemde waakzaam tegen. Zij vonden het avontuur met een gedoogende PVV te riskant.

#### **'Smaken moet het'**

Waar ik voor sta - zo zou ik graag met Kees Lunshof, wat jammer dat hij

niet meer leeft, willen delen - is de weg voorwaarts; een land, een CDA dat diversiteit en duurzaamheid naar waarde schat. Dat vooropstelt datgene waarmee Het Handvest van de Aarde concluderend afsluit. Dat is '... de vreugdevolle viering van het leven'. Dat, beste Kees, is wat ik in ons gesprek vanmiddag wil inbrengen. Ik doe dat hier vanmiddag in Nieuwspoor; met mijn vrienden van de pers, mijn vrienden van Nieuwspoor. Ik doe dat niet zonder schroom en aarzeling. Vele malen wees ik er immers op dat de media slachtoffer geworden zijn van het kortetermijndenken, hun brood verdienen met de waan van de dag. En soms denk ik - ik geef het ruiterlijk toe - geef hen eens ongelijk. Zoals een bakker brood bakt, bedienen de media het publiek. En voor beide geldt: 'smaken moet het'. Maar dan toch, beste Kees, als Handvest-van-de-Aarde-man zeg ik: Let op. Je herinnert je ons gesprek nu meer dan dertig jaar geleden. Toen wij spraken over het CDA dat al emanciperend 'zuilen' voorbij kwam, vertrouwde je mij persoonlijk je homoseksuele geaardheid toe, waarbij ik van mijn kant jou zei dat ik die pas vanaf mijn veertigste normaal vond. Dat was dus pas toen.

En zo, Kees, zaten wij toen samen in een nieuwe wereld. Zo zouden wij nu spreken over een kleurrijk Nederland - de vrees voorbij; en over de uitdaging duurzaam en CO<sub>2</sub>-arme economieën inhoud te geven, opdat generaties na ons ook in welvaart kunnen leven. Maar Kees, zo pratend met elkaar zouden wij nu ongetwijfeld samen concluderen dat het belangrijkste is te begrijpen dat er geen tegenstelling is tussen *no nonsense*, daar hielden wij beiden van, en de opdracht in harmonie te leven; ieder van onszelf en mensen met elkaar. En dat, ik zeg het nog een keer, is precies 'onze gemeenschappelijke bestemming' waartoe wij op Aarde zijn; de werkelijk vreugdevolle viering van het leven."

## Mastodont

Ruud Lubbers verluchtigde zijn lezing ter nagedachtenis van Kees Lunshof met één anekdote. De oud-informateur, die de facto aan de basis stond van het VVD/CDA-kabinet met gedoogsteun van de PVV, vertelde van een gesprekje dat hij op het bewogen CDA-partijcongres van begin oktober voerde met oud-premier Piet de Jong.

Lubbers opende de dialoog met de constatering 'dat het beroerde tijden' waren.

'Het is niet zo beroerd. Je moet toch je zegeningen tellen', vond De Jong.

'Noem mij één zegening. Ik zie er geen', antwoordde Lubbers.

'Nou', zei De Jong, 'Ik ben natuurlijk nogal klein van stuk en dat heeft altijd een beetje geschuurd. En ineens geeft mijn partij mij op mijn 95ste verjaardag een cadeau: ik word mas-to-dont!'



Onthullend portret van een diep verdeeld CDA

# 'Alle macht zat in het Torentje, de balans was zoek'

Direct na de Tweede Kamerverkiezingen op 9 juni 2010 dacht verslaggever Wilco Boom (*NOS Radio 1 Journaal*): Er moet meer aan de hand zijn bij het CDA dan wij weten. Anders duik je niet twintig zetels in de min. De gedachte werd een hypothese, die hij toetste bij een aantal CDA'ers die hij goed kende. En die hypothese groeide in een paar maanden uit tot een onthullend boek over de toestand waarin de christendemocratische partij zich bevond en bevindt: *De Val van Balkenende – Wat ging er fout?*

Milja de Zwart

Op de vraag die zich direct opdringt, namelijk hoe het kan dat kiezers meer weten dan een ervaren politiek journalist die dag in, dag uit met zijn neus op de feiten zit, antwoordt Boom: "Wij zijn gefocust op de waan van de dag, op morgen en op gisteren. Maar kiezers hebben een buikgevoel. Die voelen feilloos aan dat het niet goed gaat in een partij en keren zich dan massaal af."

Boom dook in het onderwerp. Door interviews met hoofdrolspelers – uiteindelijk meer dan dertig mensen, voornamelijk CDA'ers – bracht hij in kaart hoe het CDA op verkiezingsdag als een kaartenhuis ineen kon storten. Maar niet in de vaak gebruikte vorm van een reconstructie, gebaseerd op een reeks gesprekken *off the record*, waarbij de auteur gebeurtenissen beschrijft alsof hij als het ware onder de tafel zat. Hoewel zo'n aanpak een smeugig boek oplevert, had Boom 'geen zin in honderd van zulke gesprekken'.

## Geloofwaardigheid

"Ik had het idee dat het de geloofwaardigheid ten goede zou komen als ik geautoriseerde quotes kon

gebruiken. En daarin ben ik niet teleurgesteld. Het was veel werk, al die gesprekken met mensen als Ab Klink, Herman Wijffels, Pieter van Geel, bewindslieden, Kamerleden, partijbestuursleden, de vicepremiers Wouter Bos en André Rouvoet uitwerken, toemailed en autoriseren. Natuurlijk was er af en toe iemand die op een bepaald punt niet gequote wilde worden. En ik heb ook een paar CDA'ers gesproken die helemaal niet in het

## 'Ik had geen zin in honderd gesprekken off the record'

boek staan, omdat ze anoniem wilden blijven. Maar ik ben blij verrast door de medewerking van iedereen. Het heeft me een tamelijk compleet beeld van drieën-half jaar ellende opgeleverd."

Wat opvalt is dat twee prominente CDA'ers niet in de lijst van geïnterviewden staan: Maxime Verhagen en Jan Peter Balkenende zelf. "Verhagen wilde graag met me praten. Maar hij had het gewoon te druk met de formatie. Hij had echt geen tijd. Met Balkenende lag het anders. Hij wilde me misschien wel spreken, maar dan wilde hij eerst het boek lezen. Maar dat kon



Wilco Boom: "Blij verrast door de medewerking van iedereen."

pas weer als alles geautoriseerd was. En toen moest ik naar de drukker." Boom schetst in zijn boek een totaal verscheurd CDA. "Er is een enorme kloof ontstaan tussen Balkenende en zijn vertrouwelingen aan de ene kant en de partij aan de andere kant. Balkenende heeft in 2007 de hele partijtop naar het kabinet gehaald. Dáár is de kloof in de partij begonnen.

Alle macht zat in het Torentje. Pieter van Geel, die nog moest leren parlementariër te zijn, leidde de Tweede Kamerfractie. En Peter van Heeswijk, eigenaar van een bakkerszaak, werd dankzij steun van de partijtop voorzitter van de partij. De balans was volledig zoek."

Een van de feiten die de *Val van Balkenende* heeft onthuld is illustratief voor het



gebrek aan machtsevenwicht in de partij: de manier waarop CDA-coryfee Camiel Eurlings afviel als kroonprins. CDA-voorzitter Van Heeswijk ging eenvoudig nooit in gesprek Eurlings over diens politieke toekomst en die van het CDA, want: "Ik had van Balkenende gehoord dat Camiel niet wilde." Boom eindigt zijn boek met de conclusie dat 'het CDA onder Balkenende misschien wel voor het laatste de grootste partij van het land is geweest'. Hij wijst daarbij op het effect van deconfessionalisering, dat Lubbers en Balkenende weliswaar hebben kunnen maskeren, maar daarmee nog niet weg is. Nu, zo'n twee maanden later, ziet de radioverslaggever de toekomst van het CDA zo mogelijk nog somberder in. "De verdeeldheid zit heel diep. Aan de ene kant CDA'ers als Hans Hillen, die zeggen dat het CDA eindelijk de conservatieve partij is die het moet zijn. Aan de andere kant de mensen die zich grote zorgen maken dat het CDA in dit kabinet meewerkt aan het salonfähig maken van de PVV." Hij gaat daarom een klein stapje verder. Het zou hem nu zelfs niet meer verbazen als Balkenende de laatste CDA-premier van het land is geweest.



## Wereldeidagen

Het is alweer even geleden, maar in het luidruchtige getoeter van de formatie gingen ze geheel verloren, en daarom wil ik ze op deze plek toch even onder de aandacht brengen.

De Wereldeidagen. Het is denkbaar dat ze u zijn ontgaan, want in Nederland zijn de Wereldeidagen vooral

groot in Barneveld en omstreken. Barneveld, de eierenhoofdstad van Nederland! Als je de stad inrijdt, kom je over een minirotonde met bonte kippen, de rotonde bij de brandweerkazerne en het ziekenhuis is gesierd door vier gouden eieren en natuurlijk is er ook het Nationaal Pluimvee Museum, waar onder meer een legbatterij staat tentoongesteld – geheel waardenvrij, gewoon, als onderdeel van de lokale geschiedenis.



De Wereldeidag was dit jaar op 8 oktober. In Barneveld vierden ze hem twee dagen later, maar op de enige echte Wereldeidag was in de Provinciezaal de presentatie van het kookboek *Around the World in 80 Eggs*. Bij de garderobe stond voor de gelegenheid een enorm gouden ei opgesteld.

Veel pers was er niet afgekomen op de presentatie, en dus wendden alle aanwezigen, stuk voor stuk fervente ambassadeurs van dit veelzijdige voedingsmiddel, zich tot uw redacteur om de lof te zingen over het ei.

"Vergis u niet: ei is een heel veelzijdig product", fluisterde mevrouw Erdie Burema mij in. Zij is auteur van het kookboek en sinds 1976 werkzaam voor het Productschap Pluimvee en Eieren. "Wist u dat schilders het in de tijd van Rembrandt als kleurstof gebruikten?"

"Een ei is fantastisch eten", zei Piet Simons, voormalig secretaris-generaal en president van de World's Poultry Science Association. "Een ei heeft alles wat de mens nodig heeft in de goede verhouding. Daarom zie je ook dat het steeds vaker

**Ondertussen, in Nieuwspoort...**

wordt gebruikt in diëten. Je krijgt er een heel verzadigd gevoel van. Als mensen alsmar hun eten uit de muur rukken, krijgen ze onvolledige voeding binnen en gaan ze juist steeds meer eten. Omdat het lichaam roept: geef mij meer zink! Maar een ei verteert voor meer dan 90 procent, geen voedingsmiddel dat zo'n percentage haalt."

De eerbiedwaardige kenner haalde even adem. "Alles zit erin", somde hij op, "koper, natrium, zink, kalium."

"Het ei is een juweel aan de kroon", sprak voorzitter Cees Hoogeveen van de stichting Wereldeidag. "Het ei bevat alles dat nodig is voor nieuw leven."

"Het ei heeft een lage CO<sub>2</sub>-afdruk", memoreerde Michel Berkelmans van het ministerie van Landbouw, die minister Verburg verving.

En Theo Verleun, business manager enzymen bij DSM, vertelde over Lumivida, een experimenteel drankje dat ze daar aan het ontwikkelen zijn, gebaseerd op een stof uit eiwit die in de hersenen zorgt voor stressreductie. Onderzoeken lopen; men doet slaapstudies en kijkt of het bijvoorbeeld goed is tegen examenvrees. Het bedrijf is op zoek naar partners om het op de markt te brengen.

"Wij willen zo graag", zei Piet Simons en hij boog zich een beetje naar me toe, "dat er eerlijk over onze wereld wordt geschreven."

Laatst weer, voer hij uit, met dat verhaal over toenemende resistentie van bacteriën als gevolg van het enorme antibioticagebruik in het pluimveebedrijf. Helemaal niet bewezen! Hij begon allemaal cijfers op te noemen, maar ik had mijn opschrijfboekje al opgeborgen, want ik moest dringend weg.

"Eet u toch eerst iets!", probeerde de voorzitter nog, uitnodigend gebarend in de richting van de hoog opgetaste eigerichten in de zaal. Maar ik rende de deur al uit, terug de onwetende, jachtige buitenwereld in.

Lars Kuipers

Kamervoorzitter Gerdi Verbeet:

# 'Pers en politiek moeten elkaar vaker opzoeken'

"Journalistiek en politiek moeten ervoor zorgen dat ze elkaar goed verstaan. Nieuwspoort kan daarin een belangrijke rol vervullen." Aan het woord is Gerdi Verbeet, sinds 2006 Voorzitter van de Tweede Kamer. In die hoedanigheid is zij ook voorzitter van het curatorium van Nieuwspoort, dat het algemeen bestuur van het internationale perscentrum adviseert. Vanuit die beide rollen vindt ze dat pers en politiek elkaar vaker zouden kunnen opzoeken.

Nicole Bodéwes

Hoewel ze het eigenlijk te druk heeft, is Gerdi Verbeet regelmatig in de sociëteit te vinden. "Ook als Kamervoorzitter spreek ik met enige regelmaat met mensen af in Nieuwspoort. Maar vroeger, als Kamerlid, kwam ik er niet zo vaak. Ik had meer gebruik kunnen maken van de functie die Nieuwspoort vervult als ontmoetingsplaats tussen politici en pers. Ik heb dat toentertijd niet goed gezien. Want voordat je een ingewikkeld onderwerp over het voetlicht kunt brengen, moet je een goede relatie met journalisten opgebouwd hebben. Je moet elkaar kennen. Ik herinner me dat ik bezig was met de privacy van mensen in verpleeghuizen. Vaak waren er zespersoonskamers. Nu worden die allemaal vervangen, maar nog steeds is het niet overal goed geregeld. Soms lenen de gebouwen zich er niet voor iedereen een eigen kamer te geven. Die zijn niet meer van deze tijd. Jaren geleden vertelde ik een journalist al over dit maatschappelijke probleem. Maar die reageerde: 'Pfoe, dat is wel erg ingewikkeld...!' Zo kreeg ik er dus geen aandacht voor. Een journalist moet een goede vorm vinden om de politieke aandacht voor een onderwerp te belichten. Hij of zij vertolkt de interesse van de lezer en zoekt naar de hoofdlijn in jouw verhaal. Ik had meer achtergronden moeten verschaffen."

"Ik raad mijn collega-Kamerleden dan ook altijd aan: zoek contact met de journalisten die berichten over ons werk. Spreek met hen over de inhoud van je portefeuille. Bouw aan een relatie. Maar realiseer je ook dat de journalist niet de voorzitter van je fanclub is. En Kamerleden horen geen abonnees te werven. Ieder zijn rol. Ik vergelijk die functie van de pers met de controlerende functie die de Kamer heeft: het parlement controleert de regering en de pers controleert wat de Kamer doet. Daarom dient men



wel altijd professionele afstand te bewaren. Op 2 november hebben we voor de Kamerleden die als gevolg van de verkie-

## 'Kamerleden gaan eerder naar huis en Nieuwspoort lijdt daar onder'

zingen in juni 2010 voor het eerst in de Kamer zijn gekomen een *speeddate* met journalisten in Nieuwspoort georganiseerd. Een leuke en makkelijke manier om met elkaar in contact komen, het was wederom een geslaagde activiteit!"

### Hoge omloopsnelheid

"De omloopsnelheid onder journalisten en parlementariërs is hoog en daardoor ontbreekt het bij beide groepen soms aan

collectief geheugen, dat vind ik erg jammer. Onlangs hadden we nog zo'n perikel bij de kop, dat er een gebrek is aan

basiskennis, bij Kamer én pers. En dan specifiek over het Reglement van Orde. Het heeft me geërgerd dat iedereen, op

Alexander Pechtold na, klakkeloos accepteerde dat informateur Lubbers zei dat hij tijdens de informatieperiode naar de Kamer had kunnen worden geroepen. Het reglement voorziet er niet in dat de informateur tijdens de informatieronde naar de Kamer komt om inlichtingen te verschaffen. Dat kan pas als een (in)formatieperiode is afgerond. Ik had daar als voorzitter wat van kunnen zeggen, maar op welk moment doe je dat?

## Uit het Reglement van Orde

### Artikel 139a. Debat over verkiezingsuitslag en kabinetsformatie

1. In de eerste vergadering na haar verkiezing kan de Kamer beraadslagen om de betekenis van de verkiezingsuitslag vast te stellen en zo richting te geven aan de kabinetsformatie.
2. De Voorzitter overlegt voorafgaand aan het debat met de beoogde fractievoorzitters over de wenselijkheid van de beraadslaging en, indien die er is, over de procedure van het debat.
3. Na afronding van elke tussenfase in een kabinetsformatie kan de Kamer beraadslagen over de richting van een nieuwe formatie- of informatie-ronde.
4. Na een tussentijdse val van het kabinet kan de Kamer beraadslagen over de wenselijkheid of richting van een nieuwe kabinets(in)formatie.

### Artikel 139b. Vragen van inlichtingen aan kabinets(in)formateur(s)

De Kamer kan na afronding van een opdracht tot kabinets(in)formatie besluiten om een formateur of informateur dan wel formateurs of informateurs uit te nodigen om over het verloop van die kabinets(in)formatie inlichtingen te verschaffen.

Voor je het weet ben je als voorzitter te politiek bezig en dat kan een neutrale Kamervoorzitter zich niet permitteren." Twintig jaar geleden kwam Verbeet voor het eerst in Nieuwspoor. "In het oude Nieuwspoor. Het staat me nog bij. Het eerste beeld: Thijs Wöltgens die zit te kaarten met Annemarie Jorritsma. Dat is de huiskamerrol die Nieuwspoor vervult voor Kamerleden die doordeweeks in Den Haag blijven. Hoewel ik denk dat dat afneemt, de tijden veranderen. Het is niet meer zo dat een Kamerlid voor de hele week afscheid neemt van het gezin. Gemiddeld waren er vroeger meer mannen, die ook gemiddeld wat ouder waren en het Kamerlidmaatschap als 'levensstijl' omarmden. Nu is er veel meer balans tussen werk en privéleven. Nieuwspoor lijdt daaronder, de Kamerleden gaan eerder naar huis, denk ik."

Verbeet concludeert dat Nieuwspoor een belangrijke rol kan vervullen in de ontmoeting tussen politiek en pers. "Kamerleden en journalisten moeten in de rust van Nieuwspoor het gesprek met elkaar aangaan. Ze bouwen dan een goed fundament met elkaar, zodat ze elkaar goed verstaan als het er dan op aankomt. Het gaat daarbij om basiskennis en achtergronden. Nu worden er vaak conclusies getrokken, die met een beetje meer achtergrondkennis dichterbij de werkelijkheid waren geweest."

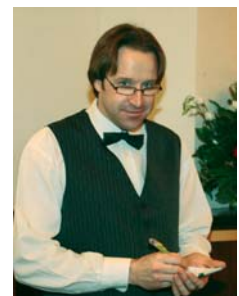


# Rein onderweg

## Kleine theatertjes

Ik kijk vaak bij huizen naar binnen.  
Zeker zo 's avonds.  
Nu het weer vroeg donker is.  
En het licht eerder aan gaat.  
Het zijn allemaal net kleine theatertjes.  
Of schoenendozen.  
Waar een kijkdoos van is gemaakt.  
Mensen gunnen je een blik.  
Bewust of onbewust.  
Maar je hoeft er geen kaartje voor te kopen.  
Het is gratis.  
Je ziet de mooiste dingen.  
Soms is er bedrijvigheid.  
Een huishouden van Jan Steen.  
Dan weer een stil leven.  
Een oude man knikkebollend in zijn luie stoel.  
Elk raam is weer een verrassing.  
Met steeds weer een nieuw podium.  
Maar nooit zit er iemand in de zaal.  
Terwijl er toch echt heel goed geacteerd word.  
Het is net echt.  
Stuk voor stuk zijn het allemaal talenten.  
Hun kwaliteit is dat ze zo goed zichzelf kunnen spelen.  
Dat is echt hun sterkste punt.  
Het is alleen zo jammer dat al die talenten steeds verloren gaan.  
Als 's ochtends de wekker weer gaat.  
En ze weer moeten.  
De meesten nemen dan weer een rol aan die hun eigenlijk niet goed ligt.  
Het is vaak een klein bijrolletje.  
Maar het betaalt aardig.  
En ze nemen er genoeg mee.  
Ook al weten ze dat ze beter kunnen.  
Ze ondernemen wel pogingen om hogerop te komen.  
Maar het blijven bijrollen.  
Totdat ze weer thuis zijn.  
En weer zichzelf mogen spelen.  
Dat bevalt hun toch het best.  
In hun eigen kleine theatertje.  
Waar ze dagelijks de hoofdrol vertolken.  
En de sterren van de hemel spelen.  
Maar nooit eens applaus.  
Nooit eens hooggeëerd publiek.  
Alleen wanneer het doek definitief gevallen is.  
En ze tussen zes plankjes liggen.  
Dan zit de zaal vol mensen.  
Krijgen ze goede kritieken.  
Spreekt iedereen vol lof.  
Dan spelen ze voor het eerst zichzelf.  
In het bijzijn van anderen.  
Briljant geacteerd.  
Maar zonder bezieling.

**Reinier van Delden**  
Barman in Nieuwspoor



# Pers in Rwanda: stom en stil in de houdgreep van de president

“Ja hoor, journalisten kunnen hier goed werken”, zegt de collega-journalist van een lokale krant, terwijl we op een van de drukste terrassen van Kigali een biertje drinken. “Maar wil je niet zo hard de naam van Kagame roepen, iedereen kijkt naar ons.”

Anneke Verbraeken

“Natuurlijk is er geen persvrijheid”, zegt een andere collega-journalist. Dit keer van een Afrikaans radiostation. “Kagame wil absolute controle over wat er over hem, de partij en het land wordt geschreven. Hij haat het dat hij de internationale media niet in de hand heeft.”

Het beeld van Rwanda als *successstory* van Afrika

niet minder. De angst voor nieuwe aanslagen zit er goed in. President Paul Kagame, met een mooie Oost-Europese uitslag (93 procent) herkozen, raakt steeds verder geïsoleerd; intern en extern, zeker na het uitlekken van het VN-rapport waarin hij en zijn leger worden beschuldigd van genocide in Oost-Congo in de jaren 1996 tot en met

overduidelijk was geknoeid, werd begin december haar borgtocht voor de vierde keer geweigerd. Ingabire woonde 16 jaar als balling in Zevenhuizen en maakte voorjaar 2009 haar deelname aan de presidentsverkiezingen officieel bekend in Nieuwspoort.

Inmiddels lijkt er een Kamermeerderheid om de sectorale steun aan Rwanda

gearresteerd en zelfs vermoord. Dieptepunten waren de moord op adjunct-hoofdredacteur Jean Léonard Rugumbage van de krant *Umvugizi*, in juni dit jaar en de moord op de vicevoorzitter van de Groene Partij Rwanda een week later. De media die nu nog actief zijn in Rwanda, zijn braaf en volgzaam. Sinds er een nieuwe mediawet kwam, vorig jaar juli, moeten ze voldoen aan een aantal nieuwe eisen. Die wet heeft een groot aantal haatzaaiende artikelen, revisionisme en genocidaire ideeën moeten voorkomen. Kagame is nog steeds doodsbang voor een situatie als in het begin van de jaren negentig, toen er een meer pluriforme pers was, maar sommige kranten en radiostations opriepen tot genocide.

De nieuwe wet deed dit jaar bij de internationale media heel wat stof opwaaien, want vlak voor de verkiezingen bleek dat zo'n dertig media van de officiële lijst waren geschrapt. Ze voldeden niet aan de eisen. Persbreidelings, zeiden Human Rights Watch en Reporters without Borders, want kritische stations als *The Voice of Africa* stonden er niet meer op. “Nee, hoor”, zei het staatsorgaan voor de pers, The Media High Council, in een haastig georganiseerde persconferentie: “Ze voldeden gewoon niet aan de wet. En kijk eens: we hebben een nieuwe lijst, daarop staan



De inauguratie van president Kagame in Rwanda, begin september.

begint in een steeds sneller tempo scheuren en gaten te vertonen. Ruim voor de verkiezingen werden kritische journalisten en de echte oppositie uitgeschakeld en mochten drie marionetten zich presenteren als kandidaten voor de verkiezingen. Zij maakten alle drie deel uit van de regering, en maken ook na de verkiezingen weer deel uit van de regering als dank voor hun slecht gevoerde campagnes. Voor de verkiezingen krioelden de straten van Kigali 's avonds van de militairen, na de verkiezingen is dat

1998. Kagame, de *control freak*, raakt langzaam maar zeker de controle kwijt en voert daarom een steeds repressiever beleid.

## Van Zevenhuizen naar Congolese cel

Oppositieleidster Victoire Ingabire Umuhoza, die stadsarrest had en permanent werd geschaduw, is half oktober gearresteerd. En hoewel haar advocaten uit Londen en Rwanda aantoonde dat de getuigenverklaringen aan alle kanten rammelden en dat er met het bewijsmateriaal

op te schorten. Joël Voordewind (CU) diende tijdens het begrotingsdebat op 6 december hiertoe een motie in. Klaas Dijkhoff (VVD) vindt het onbegrijpelijk dat Nederland de bouw van een gevangenis financiert waarin vervolgens de oppositie wordt opgesloten. Daar blijft het niet bij. Ook de lokale en nationale media hebben het moeilijk. Rwanda heeft de afgelopen jaren een slechte reputatie opgebouwd als het gaat om de persvrijheid. Kritische journalisten en politici werden bedreigd, gemolesteerd,

weer veel meer media. Die voldoen nu wel aan de eisen. Die hebben zich afgelopen week gemeld." De internationale pers nam er honend kennis van. De

## 'Hij haat het dat hij de internationale media niet in de hand heeft'

lokale pers kwam met juich-verhalen.

### 'Slotje'

Alles bij elkaar telde Rwanda in juni 2010 zo'n 70 kranten, weekbladen en radio- en tv-zenders. Kranten zijn niet belangrijk in Rwanda. Ze hebben hooguit een oplage van 7000 exemplaren (*The New Times*) en worden slechts in de grote steden gelezen. In ICT-land Rwanda worden verhoudingsgewijs wel veel kranten online bekeken. Daarom zitten er een aantal binnen Rwanda achter een 'slotje'. Veel Rwandezen kunnen niet of nauwelijks lezen en een krant kost geld. De meeste Rwandezen luisteren naar de radio. Maar juist op de radio heeft Kagame weer

weinig invloed, doordat een aantal stations, zoals *BBC Africa* en *The Voice of Africa* vanuit een ander land opereren. Televisie heeft helemaal een verwaarloosbare invloed, omdat veel Rwandezen die niet bezitten. Overigens kan er behalve naar *CNN* en *France 24* slechts naar de staats-televisie gekeken worden. En die doet zo braaf verslag van elke scheet van president Kagame en elke persconferentie van elke onderminister, dat elke Rwandees al lang weet dat hij die zender kan opzetten als slaapmuts, niet om geïnformeerd te worden.

### De arm van Kagame

Ondanks alles is de Engeltalige krant *The New Times* uiterst amusant én informatief. Elke dag kun je in *his masters voice* lezen wie in de gratie is en wie niet. Zelfs op handen zijnde arrestaties kun je er in lezen.

Als ik een interview heb met de hoofdredacteur van *The New Times*, Collin Haba, zit er iemand bij die is voorgesteld als 'associate training editor'. Later hoor ik dat hij James Munyaneza is, 'de arm' van Kagame. Zolang het over algemeneheden gaat, antwoordt Collin. Zodra het woord

persvrijheid valt, neemt Munyaneza het woord. De toon is scherp verdedigend en ook weer onthullend: hij komt zelf met een verhaal over een journalist die werkte voor *The New Times* en nu kritische verhalen over Rwanda vanuit Uganda schrijft. "Die man is een stelselmatig leugenaar en al van jongsaf een dief. Hij schrijft leugens en is helemaal geen journalist." Tja, maar waarom nam *The New Times* hem dan in dienst? "We wilden hem een nieuwe kans geven, nadat hij bij een vorige krant was ontslagen", is het weinig geloofwaardige antwoord.

### Zenuwslopend

De collega van *Voice of Africa* ('nee, liever geen naam') ontmoet ik bij het zwembad van hotel Milles Collines. "Dat is veel minder gevaarlijk dan elkaar ergens in het geheim spreken. Ik word gevolgd en mijn telefoon afgeluisterd, dus dan kan ik maar beter openlijk afspreken." Hij vertelt dat ze hun werk wel kunnen doen, maar dat ze constant over hun schouder kijken. Elk moment kunnen ze worden opgepakt. "Het is soms zenuwslopend, maar ik vind dat we moeten blijven vertellen wat er hier gebeurt. Ik snap overigens

de lokale collega's. Velen hebben een familie en financiële verplichtingen. De meesten hebben ook geen opleiding, dus elementaire vragen over het vak worden nauwelijks gesteld."

Theodore Ntalindwa, eigenaar en hoofdredacteur van de krant *Umwesi* (oplage 3000, vier keer per jaar), vindt niet dat hij aan banden wordt gelegd. Als ex-RPF-militair (het bevrijdingsleger van president Kagame) wil hij neutrale informatie brengen, zegt hij. Daarom begon hij samen met twee collega-militairen *Umwesi*. "Maar natuurlijk schrijf ik niet alles. Ik weet inmiddels wat ik wel en niet kan schrijven. Dat doe ik dus ook, zo blijf ik uit de problemen." Toch is hij geen favoriet van de regering: "Wij krijgen geen advertenties van de overheid. Ook niet van de grote bedrijven. Die gaan allemaal naar *The New Times*. Het is lastig het hoofd boven water te houden." Het gesprek met Ntalindwa laat mij vol vragen achter. Een oud-RPF'er, die al zijn geld popt in een kwartaaluitgave die niemand leest?

### Doodgeschoten

Jean Bosco Gasasira heeft waarschijnlijk het meest van alle Rwandese journalisten te lijden gehad van de overheidsrepressie. Hij werd in 2007 afgetuigd door een groep mannen, in 2009 beschuldigd van laster en in april van dit jaar kreeg zijn krant *Umvugizi* een verschijningsverbod van zes maanden. Hij vluchtte daarop naar Oeganda, waar hij opnieuw werd aangevallen. Afgelopen juni werd zijn adjunct-hoofdredacteur doodgeschoten voor zijn huis. Bosco geeft zichzelf deels de schuld daarvan: "Ik had alle journalisten die in de gaten werden gehou-



Veel journalisten in Rwanda zijn bang te worden opgepakt door de politie.

den moeten verplichten te vluchten. Nu leef ik nog, terwijl Jean Léonard dood is. Het was een geweldige klap voor ons allemaal, maar ik ga door, al is het dan alleen op internet vanuit Oeganda.”

### Pottenkijkers

In Rwanda is geen kritische pers meer. Het is daarom

aan de internationale pers om de situatie met argusogen te blijven volgen. Alleen worden die geweerd als pottenkijkers. Ik wil bijvoorbeeld graag terug om verder verslag te blijven doen van de ontwikkelingen. Maar officiële instanties geven tegenwoordig nul op rekest. Zo schreef de woordvoerder van Kagame,

Yolande, in een mailtje dat ik ‘als vriendin van een terroriste en revisioniste’ - oppositieleidster Ingabire - niet op een interview met de president hoefde te rekenen.

Ik had Kagame meer lef toebedacht. Ondertussen worden de Rwandese media verder in slaap gesust met tweedaagse dodelijk saae

conferenties over de kwaliteit van de pers. Geen lokale journalist echter die zich over de grens met Congo waagt om met eigen ogen te zien hoe daar twee voormalige Rwandese generaals rebellen ronselen voor een legertje dat Paul Kagame ten val moet brengen.



*Uit het oog*

## Liever rechts dan links



**Werry Crone**

Freelance fotograaf, *Trouw* fotografie, communicatie en projectbegeleiding  
crone310@planet.nl



Trouw-fotograaf Werry Crone zag iets vanuit zijn ooghoek gebeuren en schoot vanuit de heup. Het resultaat: een breed lachende Mark Rutte, die zijn collega Maxime Verhagen begroet. Onscherp, Wilders buiten beeld, lens half geblokkeerd door een televisiecamera en om al deze redenen afgekeurd als illustratie van de presentatie van het regeer- en gedoogakkoord van het centrumrechtse kabinet op 30 september 2010.

“Toch is het een raak beeld”, zegt Crone. “Het is een tweede natuur om eerst te schieten en dan pas te kijken. Wat mijn aandacht trok was de open, toegankelijke en goedlachse aanstaande premier Rutte. Wat een verademing,

zeggen journalisten over hem. Het beeld zette me ook aan het denken. Over de vraag waarom het zoveel leuker is om VVD'ers te fotograferen dan sociaaldemocraten of GroenLinksers. Liever een bus vol corpbollen dan actievoerders. Dat komt doordat het altijd zo moeizaam gaat met de ‘linkse kerk’. Dan kan het allemaal niet zomaar en moet je eerst naar voorlichting gaan. Ja, dan is het fotomoment al lang voorbij. Hoe persoonlijk is politiek, vraag ik me dan ook af. Het lijkt wel of dat bij VVD'ers meer op elkaar aansluit. Het zegt veel dat Martijn Beekman een paar jaar geleden de kans kreeg zijn bekroonde foto te maken van vier VVD-mastodonten in

één auto. De paradox is dat links claimt meer uit het hart politiek te bedrijven. Maar wanneer spreken ze dan uit het hart en wanneer uit strategie? Ik snap wel dat de onbevagenheid afneemt naarmate iemand langer meeloopt in de politiek. Maar ik snap niet dat daarvoor verkramptheid in de plaats komt en geen op ervaring gebaseerde losheid.” Daarmee was Crone nog niet uitgedacht. “Het verraderlijke is natuurlijk dat dat vrolijke, kordate kabinet je automatisch enthousiast dreigt te maken over het beleid van lekker hard rijden op de snelweg en kerncentrales erbij. We moeten wel een kritische blik houden!”

# Het geheime wapen van Rutte: een sterke gunfactor

Mark Rutte, de kersverse premier, heeft net zijn vuurdoop in de Tweede Kamer beleefd. Vriend en vijand waren complimenteus over zijn optreden. Hij had stijl, flair, een goede houding en zijn verhaal was zeer duidelijk. Premier Rutte communiceerde overtuigend tijdens het debat. Wat vooral opviel was dat Rutte een ding goed deed: zijn 'gunfactor' verhogen. Zijn goede optreden werd hem gegund.

Frank Kromer

De gunfactor wordt bepaald door non-verbale signalen. De eerste indruk die iemand maakt is heel belangrijk. Sensoren, die door het alfaritme in onze hersenen geactiveerd worden, bepalen of iemand vertrouwd overkomt. Hoe sterker het alfaritme, hoe meer ontspannen iemand is. Het geheugen geeft het signaal: deze persoon is veilig en mag binnenkomen. En of iemand wordt vertrouwd, hangt vooral af van eerlijkheid.

Integriteit is de maatstaf waaraan ons waarnemingsvermogen al het andere afmeet. Verzorging, ademhaling, stemgeluid en emotie zijn zeer belangrijke details waar ook op wordt gelet. Ze zijn doorslaggevend voor succes. Het gaat erom dat iemand totale aandacht heeft voor zijn doel en zijn doelgroep. Dat bepaalt de gunfactor, om het even of iemand politicus, directeur of televisiepresentator is.

Een ontwikkelde gunfactor werkt als een versterker in de menselijke communicatie. Als een spreker zijn aandacht volledig richt op de boodschap die hij wil overbrengen, zullen de toehoorders hem eerder begrijpen. De Amerikaanse filosoof en sociaalpsycholoog George Herbert Mead beschrijft de kern van menselijke communicatie als

het vermogen in de huid van een ander te kruipen, *'taking the role/attitude of the other'*. Heeft een spreker een sterk inlevingsvermogen, dan absorbeert de toehoorder alles wat de spreker duidelijk wil maken. Er ontstaat een wisselwerking tussen spreker en gehoor, die niet alleen in de hoofden van spreker en toehoorders plaatsvindt, maar ook letterlijk zichtbaar is in de zaal. Dan is de gunfactor aan het werk. Een goed voorbeeld is de nieuwe burgemeester van Amsterdam, Eberhard van der Laan. De manier waarop hij zich beweegt, volledig geconcentreerd, laat een persoon zien die zich bewust is van zijn gunfactor. Elco Brinkman is daarentegen het levende voorbeeld van iemand die geen gunfactor had. De opvolger van Lubbers als lijsttrekker van het CDA in 1994, kon de mensen niet aan zich binden. Hij kwam over als een koele kikker; zijn oogopslag en verschijning bevatten te weinig emotie en dat werd in de hoofden van de toeschouwers vertaald als te weinig eerlijkheid. Zijn aandacht en energie werden niet opgepikt door de mensen. Iemand met een sterke gunfactor kan bergen verzetten. Prinses Máxima is daar weer een uitstekend voorbeeld van. Zij is in staat



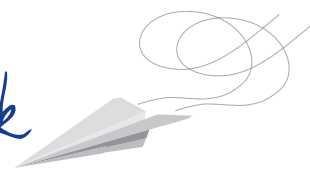
De non-verbale signalen van Mark Rutte.

om de verbeeldingskracht van de bevolking te prikkelen door vertrouwen uit te stralen. Ondanks alle discussies over de rol van haar vader, heeft zij de harten van de mensen veroverd. Je kunt haar wel beschouwen als de redder van het koningshuis.

Iemand die zich bewust is van zijn gunfactor en ervoor zorgt dat mensen een groot vertrouwen in hem krijgen, kan ook een potje breken. Dat verklaart

de gematigde reacties van de oppositie op de schrale buit die de nieuwbakken premier Rutte meebracht van zijn eerste EU-top, eind oktober in Brussel. Zijn inzet was verlaging van de bijdrage aan de EU; de uitkomst was een lagere verhoging van de bijdrage. De oppositie bromde wat. Maar Ruttés gunfactor maakte dat het grote publiek hem gunstig gezind bleef en hem de tijd gunt.





## FILM

### Hollywoodscenario, maar echt gebeurd...

Het stereotype Hollywoodscenario zie je in Jason Bournefilms. De held op de hielen gezeten door het systeem, dat tot de tanden toe is bewapend met superieure gadgets. Maar hoe grimmig de situatie er op een gegeven moment ook uitziet, aan het eind overwinnen de onverzettelikheden en het reine geweten van de held, we hebben een kwaliteitsproduct gezien en kunnen tevreden naar huis.

In werkelijkheid wint het systeem niet zelden van het individu. *Fair Game* is gebaseerd op zo'n waar verhaal: dat van Joe Wilson en Valerie Plame, het Amerikaanse echtpaar dat in 2004 door het Witte Huis door de mangel werd gehaald nadat Wilson in de New York Times een boekje open had gedaan over gerommel met de feiten in de aanloop naar de Irakoorlog. Voormalig ambassadeur Wilson reisde in



Naomi Watts als Valerie Plame in *Fair Game*

2002 naar Niger om onderzoek te doen naar de mogelijke aankoop van uranium door Saddam Hoessein. Zijn conclusie: niet waar. Maar om de oorlog te rechtvaardigen verklaarde president George W. Bush het tegenovergestelde; reden waarom Wilson in de pen klom en zijn verhaal vertelde. Vervolgens

lekte vanuit Washington informatie uit over Plame en haar dubbellevens als CIA-agente. De affaire kostte uiteindelijk Scooter Libby, assistent nationale veiligheidszaken van vicepresident Cheney, de kop.

Over het scenario van *Fair Game* vertel ik hier verder niks, dat kun je zo

Googelen als je daar zin in hebt. Wat deze film overtuigend maakt, is dat hij laat zien hoe ingewikkeld het leven kan worden als er loyaliteit in het spel is, en hoe op de persoon gerichte publiciteit levens totaal op zijn kop kan zetten. Regie deugt, acteeprestaties okay (Naomi Watts en Sean Penn als echtpaar in de verdrukking) en een Echt Gebeurd Verhaal, dus niet verzonnen: wat wil een mens nog meer. Dichtbij huis, in ons eigen Den Haag, is Joris Luyendijk na zijn periode als Nieuwspoortrapporteur begonnen met een bescheiden campagne om het mechanisme achter het lek de status van nieuwsfeit te geven. Aan hen die het nut daarvan in twijfel trekken, kan ik *Fair Game* van harte aanbevelen.

LK / ★★★★★

## BOEKBESPREKING

### Fokke & Sukke: 'Een beetje Wildersmoe'

Terugkijken geblazen, zo aan het einde van het jaar. Wat is er ook alweer allemaal gebeurd? Een 'oh-ja-dat-gebeurde-er-ook-gevoel' bekruipt mij bij het bekijken van alle nieuwsoverzichten en terugblikboeken. Eén van mijn persoonlijke favorieten elk jaar is de 'afzienreeks' van Fokke & Sukke.

*Het afzien van 2010* is het elfde exemplaar in de reeks en het verscheen dan ook op de elfde van de elfde. Het boekwerk bevat 214 tekeningen van het trio John Reid, Bastiaan Geleijnse, en Jean-Marc van Tol die eerder te zien waren in *NRC*, *NRC Next*, de *Varagids*, *Rendement* en de *Wereld Draait Door*. Van Tol maakt de selectie. "In het begin deden we dat met zijn drieën, maar dat kostte erg veel tijd en leverde een



hybride resultaat op: je probeert aan wens van drie samenstellers tegemoet te komen, en dan kom je eigenlijk aan geen enkele wens tegemoet", legt hij uit. "We maken per jaar al gauw zo'n 500 grappen, dus meer dan de helft haalt het boekje niet. Dat is niet erg, want veel van die cartoons zijn óf niet zo actueel, óf niet goed voor hergebruik. Ik maak de selectie op basis van onderwerpen

en kwaliteit van de grappen. Soms vind ik dat een bepaald onderwerp er echt in moet, terwijl de grap wat minder is. Soms moet een bepaalde grap er echt in, terwijl het onderwerp minder relevant was. Daarin moet je als samensteller een balans vinden."

Onderwerpen zijn uiteraard dé thema's van 2010. Het seksuele misbruik binnen de Rooms-Katholieke kerk, het WK-voetbal, de verkiezingen en het songfestival. Het was een goed cartoonjaar, aldus Van Tol. "Wel moet ik zeggen dat ik persoonlijk een beetje Wildersmoe begin te worden. Wilders is zo'n fenomeen dat je er als cartoonist niet omheen kunt, maar dat vind ik wel

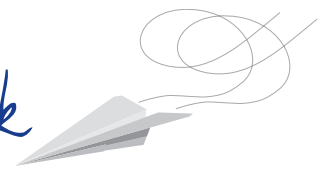
jammer: er zijn nog zoveel andere onderwerpen om grappen over te maken. Soms verzinnen we een grap over Wilders c.s. en die maken we dan uiteindelijk niet omdat het ook wel eens leuk is om een ander onderwerp aan bod te laten komen."

Een Wildersgrap mag dan de favoriet zijn van ondergetekende, Van Tol kiest na lang denken een andere, over ministersposten. "Poppetjes zoeken is echt zo'n Haagse term."

Het afzien van 2010 is gewoon een leuke en luchtige terugblik op het afgelopen jaar. En als er dan toch een kritiekpuntje bij mag: weliswaar staat bij de tekeningen de gebeurtenis waarop die gebaseerd is, een publicatiedatum erbij is nog vollediger.

Fokke & Sukke, *Het Afzien van 2010*, Uitgeverij Catullus

JB / ★★★★★



## Aanklacht tegen doodstraf en maatschappij

Het is niet de eerste keer dat John Grisham schrijft over de doodstraf en het zal vast ook niet de laatste keer zijn. Maar zelden



heeft de Amerikaanse bestsellerauteur zich zo negatief uitgelaten over de Amerikaanse politiek en het rechtssysteem als in zijn nieuwste boek, *De Bekentenis*. Het boek leest als een lange aanklacht. Niet alleen tegen de doodstraf, maar ook tegen de samenleving die deze ultieme straf oplegt en rechtvaardigt.

In *De Bekentenis* gaat het om de veroordeling van Donté Drumm voor de ontvoering, verkrachting en moord op een jong meisje. Drumm, een zwarte jongen uit een arm gezin, is duidelijk onschuldig. Toch wordt hij veroordeeld, door een jury die louter uit blanke vertegenwoordigers van de middenklasse bestaat. Achteraf blijken er allemaal fouten te zijn gemaakt – zo heeft de officier van justitie een geheime verhouding met de rechter, waardoor alle

voorstellen van de verdediging in de prullenmand belanden – maar dat maakt niet uit. Alle hoger beroepen en gratieverzoeken mislukken en Donté staat aan de vooravond van zijn executie.

Dan krijgt de werkelijke dader spijt. Hij zegt terminaal ziek te zijn en hij wil met zijn verleden in het reine komen. Hij klopt aan bij een dominee met zijn verhaal. De dominee gaat met zijn verhaal naar de advocaat die al die jaren Donté heeft bijgestaan. Maar geloven de politici en rechters nu wel in de onschuld van Donté Drumm, of tellen gezichtsverlies en politiek gewin zwaarder dan het leven van een arme zwarte?

John Grisham heeft zich met zijn rechtbankthrillers al eerder laten kennen als tegenstander van de doodstraf. Het is een thema dat met de regelmaat van de klok in zijn werk terugkomt. Tot verbazing van Europeanen blijft Grisham echter een roepende in de woestijn. In de Verenigde Staten wil nog steeds een grote meerderheid van de kiezers moordenaars en verkrachters op de elektrische stoel zetten. Of 'humaner' wil straffen door middel van dodelijke injecties.

Alleen al Grishams beschrijving van zo'n dodenkamer. Familieleden van slachtoffer en dader zitten apart te wachten tot het gordijntje wordt opengeschoven. Dan zien ze door het glas de vastgebonden veroordeelde liggen, die de kans krijgt zijn laatste woorden te spreken. Dan gaat het gif stromen en zijn zij getuige van de doodstrijd. Als die voorbij is, gaat het gordijntje er weer voor. De ultieme wraak is weer voltrokken.

Maar dit keer komen ook alle schakels van de rechtsketen er niet goed vanaf. Het begint met de politie, die slordig en lui onderzoek doet en een apert onbetrouwbare getuige gelooft. Vervolgens hekelte Grisham de officier van justitie die het met de rechter doet, en de rechter die consequent tegen de belangen van de verdachte oordeelt. De gouverneur van de staat Texas is middenin de campagne voor een Senaatszetel en wil zo mogelijk nog minder weten van gratie voor de veroordeelde. Zijn 'spindoctor' houdt daarom vrijwel alle relevante feiten voor die gouverneur achter. Daarmee strijden de advocaat van Donté Drumm en de dominee tegen

een overmacht van politieke en bureaucratische belangen. Hun getuige – de werkelijke dader die jaren en jaren wegens zedenmisdriven in de cel heeft doorgebracht – is bovendien niet echt betrouwbaar te noemen.

Vlot geschreven, vol woede over het onrecht in 'de grootste democratie ter wereld', is *De Bekentenis* weer een ouderwets goed boek van John Grisham. Het geeft een kijkje achter de schermen van dit grote voorbeeld voor velen in de wereld. 'Er zitten geen rijke mensen in de dodencellen', schrijft Grisham. De gemiddelde toerist merkt er natuurlijk niets van. De skyline van de grote steden en de indrukwekkende natuur – hier is, anders dan in Europa, nog echte wildernis – is voor hen voldoende. Maar Amerika is een aartsconservatief land, waar tot op de dag van vandaag de meest barbaarse straf die de mensheid kent, wordt uitgeoerd.

John Grisham, *De Bekentenis*, Uitgeverij Luitingh-Sijthoff

GK / ★★★★★

## Verspeeld krediet, van Dirk Scheringa en anderen

Is de positie van oud-minister Gerrit Zalm als bestuursvoorzitter van staatsbank ABN Amro nog houdbaar? Kan ABN Amro ooit terug naar de beurs worden gebracht onder zijn leiding, opdat er geld van deze miljardenaankoop terugvloeit naar de staatskas? Die vragen dringen zich op na het lezen van alweer twee nieuwe uitgaven in de DSB-boekenreeks. Laat ik de liefhebbers van het genre geruststellen: die reeks gaat beslist nog lang door, want het laatste woord is ook nu nog niet gezegd.

### 'Mythebouwer'

Frits Conijn van het *Financieele Dagblad* schreef het lezenswaardige *Dirk Scheringa - Verspeeld Krediet*. In *De Telegraaf* werd dit boek welwillend besproken, niet in de laatste plaats van

wege de royale aandacht voor buitenechtelijke escapades van Dirk. Het vreemdgaan van Dirk wordt

volgens Frits Conijn erger wanneer DSB begint te floreren.

„Vooral wanneer hij verwikkeld is in spannende onderhandelingen of een spectaculair nieuw plan, spelen de hormonen hem parten.” Frits Conijn kent Noord-Holland. Hij weet dat iedereen in Spanbroek op de hoogte is. Volgens dorpsgenoten is Dirk dol op vrouwen



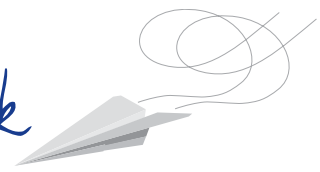
met lange benen en een vlotte babbel, maar vallen zij meestal niet in de categorie spectaculaire schoonheden. Het boek beschrijft hoe Dirk Scheringa's zich gedroeg in kringen van bankiers. Als milieubank Triodos in 2005 op zijn hoofdkantoor in Zeist een bijeenkomst organiseert, komt Scheringa per helikopter. Tweede man Hans van Goor maakt een hobby van het schofferen van De Nederlandsche Bank. Intussen maakt Scheringa zich belachelijk door zijn gebrek aan financiële kennis. Zo verklaart hij herhaaldelijk dat zijn bedrijf van kredietbeoordelaars als Moody's en Standard & Poor's het hoogste oordeel heeft gekregen. Maar DSB heeft helemaal geen rating. Alleen het schuldpapier dat DSB uitgeeft, heeft dat. "Kennelijk begreep Scheringa het verschil niet", zegt een ervaren bankier.

"Maar het onderscheid is groot en om serieus genomen te worden, had hij dat eigenlijk moeten weten."

Als DSB failliet is, heeft de bank volgens Scheringa nog 250 miljoen euro in kas. "Dus we zijn kapotgemaakt!" (Conijn noemt hem een 'mythebouwer'.) In werkelijkheid heeft hij het geld niet in kas, maar heeft hij het over het eigen vermogen. En dat geld is de garantie voor de spaartegoeden, dus geen bewijs voor de financiële gezondheid van DSB.

### Autobiografie

Scheringa publiceerde zijn autobiografie met als penvoerder Jeroen Mei. "Mijn hele leven ben ik op zoek geweest naar erkenning. De enige erkenning waar ik nu naar streef, is dat wordt aangetoond dat de bovenste bovenwereld, het *old*



## Dagboeken op de plank

Speciaal voor de donkere dagen rond kerst: een selectie van indrukwekkende dagboeken.

### Tranen van Liefde

Journalist Tim Overdiek verloor zijn vrouw Jennifer op 22 oktober 2009. Een motoragent reed haar aan toen ze een zebra-pad overstak. Een week na haar dood startte Overdiek zijn dagboek. Het was in eerste instantie niet met het idee het te publiceren, dat kwam pas later. Bewust koos hij ervoor niets te schrappen. Het resultaat is een eerlijk relaas over verdriet, en de momenten waarop er weer gelachen wordt. (Prometheus)



Balkenende. De opbrengst van het boek gaat naar KiKa (Kinderen Kankervrij). (Schrijverij Mooi Mens)

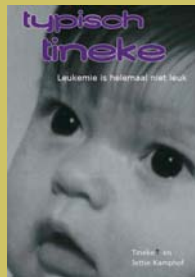
### Mandela praat met zichzelf

Een bijzondere kijk in zijn leven geeft Nelson Mandela in het omvangrijke (ruim 400 pagina's) *In gesprek met mijzelf*. Mooier dan dat Barack Obama het in het voorwoord zegt, kan ik het niet. Dus citeer ik de Amerikaanse president. "Door ons dit portret te gunnen, herinnert Nelson Mandela ons eraan dat hij als mens niet volmaakt is. (...) Het verhaal van dit boek – en van Mandela's leven - is geen verhaal van onfeilbare mensen en de onontkoombare overwinning. Het is het verhaal van een man die zijn eigen leven in de waagschaal stelde voor waarin hij geloofde. En die hard werkte om het soort leven te leiden waardoor de wereld beter zou worden. (Spectrum/Lannoo)



### Typisch Tineke

Jettie Kamphof besloot in de week na het overlijden van haar oudste dochter Tineke dat het weblog, dat Tineke bijhield tijdens ziekte, ooit gepubliceerd moest worden. Vier jaar na dato ligt het boek in de winkels. De blogs worden afgewisseld met Jetties verhaal die machteloos toeziet hoe haar kind de strijd tegen leukemie aan het verliezen is. Tijdens de presentatie werd een persoonlijke brief voorgelezen van oud-premier



JB

boys network, ongelijk heeft gehad door de bank kapot te maken", klaagt Scheringa. Fascinerend is te zien hoe Scheringa de term gedupeerden claimt. Nummer een is hijzelf, gevolgd door zijn moeder en vele vrienden. We lezen hoe hij opgroeit in pure armoede zonder liefde en warmte. Zijn onophoudelijke zoektocht naar erkenning is pas geslaagd als hij Gerrit Zalm uit de bovenste boven-

wereld voor 750.000 euro per jaar weet binnen te halen voor een baan van vier dagen in de week. Een voetbalclub, een stadion, een schaatsploeg, een kunstcollectie, een museum, niets is te gek om het ego van Dirk Scheringa op te krikken. Terwijl DSB in feite geen bank is, maar een verkoopkantoor voor leningen en veel te dure verzekeringen. En Gerrit Zalm legt hem bij deze egotrip geen strobreed in de weg, evenmin als

commissaris Ed Nijpels en nog een aantal andere betrokkenen. Vandaar dat de vraag zich opdringt of zij niet allen, net als Dirk Scheringa, hun krediet voorgoed hebben verspeeld.

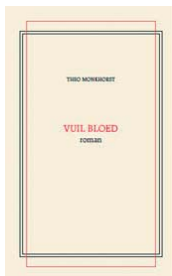


Frits Conijn, *Dirk Scheringa - Verspeeld*, Krediet, Business Contact  
CH / \*\*\*

Jeroen Mei, *Dirk Scheringa Autobiografie*, Uitgeverij de Wijsheid  
CH / \*

## Auteur en hoofdpersoon in spannende dialoog

Porter en lobbyist Theo Monkhorst had al gedichten, columns, novellen en toneelstukken op zijn naam, maar nu ook een politieke thriller. Een roman in een merkwaardige, maar alleszins leesbare en intrigerende vorm. In *Vuil bloed* gaat schrijver Louis Prins in dialoog met zijn hoofdpersoon, Philip Luzijn, raadsadviseur

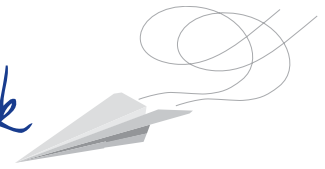


van de minister-president en schaker. Luzijn wordt in het boek uiterst nauwkeurig – en daardoor genadeloos – beschreven en neergezet. Zo'n opzet lijkt hopeloos en onnodig gecompliceerd, maar door de spannende gesprekken tussen de twee ontwikkelt zich toch een realistische spanningsboog. Het decor is hoofdzakelijk Den Haag, met uitstapjes naar Moskou en Picardië. De ontwikkelingen van de (wereld)politiek, met de inval in Irak, het optreden van Bush en een moeizame kabinetsformatie, bepalen de sfeer.

Fictie en werkelijkheid lopen hier door elkaar. Ondanks de gesprekken en beschrijvingen heeft het boek vaart, de wat modieuze en onnodige dosis seks en incest daargelaten. Uiteindelijk blijken de schrijver en zijn hoofdpersoon elkaars taken en belangstellingen over te nemen. Ze worden steeds afhankelijker van elkaar. En die relatie heeft uiteindelijk een fatale afloop. "Als je gewonnen hebt is het spel afgelopen, als je publiceert schrijf je niet meer en als je dood bent leef je niet meer."

Monkhorst zelf is in "Vuil bloed" herkenbaar. Zijn belezenheid en voorliefde voor Sociëteit De Witte, het Binnenhof, Schlemmer en De Posthoorn komen goed tot hun recht. Hij woont zowel in werkelijkheid als in het boek in het Bezuidenhout, maar heeft in het echt geen deeltijdbaan als journalist van een huis-aan-huis blad.

Theo Monkhorst, *Vuil bloed*, De Witte Uitgeverij  
RC / \*\*\*



## Internet vervangt omroeper

In de kloeke uitgave *Staatsauteursrecht* vertelt dr Chris Schriks het verhaal van de openbaarheid van wetten.



Iedere Nederlander wordt geacht de wet te kennen en de overheid moet wet- en regelgeving die de burger bindt, ter beschikking stellen. Heden ten dage is het internet het medium, vroeger - Schriks gaat terug tot de zeventiende eeuw - was dat de omroeper: 'Hoor, zegt het voort'. In den beginne was de overheid huiverig voor de openbaarmaking van haar eigen regels en besluiten, vertelt Schriks. Dat tij lijkt gekeerd, transparantie is thans leidraad.

Is het achthonderd pagina's smullen voor de liefhebber en amateur-jurist? Een mooi 'Ten Geleide' van Jacob Kohnstamm, jurist, voormalig D66-senator, Tweede Kamerlid en staatssecretaris, belooft veel goeds. 'De kern is dat openbaarheid van overheidsinformatie onmisbaar is voor een goed functionerende democratische samenleving. Graag maak ik van de gelegenheid gebruik er op te attenderen dat de overheid wel zeer zorgvuldig moet

omgaan met de publicatie van persoonsgegevens van individuele burgers.' Kohnstamm is tegenwoordig voorzitter van het College Bescherming Persoonsgegevens. Nog vóór de inhoudsopgave staat een soort indeling in pagina's die dient als verontschuldiging, zo lijkt het. Het boek is dan wel heel dik, de gewaardeerde lezer hoeft niet te schrikken. Van de 800 pagina's zijn 390 pagina's echte

tekst. De rest is notenapparaat, verantwoording en tweemaal 90 pagina's samenvatting, in het Nederlands en het Engels. En alle relevante wetgeving is opgenomen. Dat is service. De onverschrokken lezer wordt getraceerd op een heldere schets van de geschiedenis van 'openbaarheid', culminerend in de 21ste eeuw: nu pas is de wet voor iederéén en gratis toegankelijk, de oorspronkelijke

wens is uitgekomen door internet. Het boek is geen bedlectuur, Schriks vraagt wel wat van de lezer. Doorwrocht werk met hier en daar een poëtisch pareltje: 'Niet per se is voortschrijdend inzicht synoniem met wijs inzicht.' Omneus.

Chris Schriks, *Staatsauteursrecht*, Walburg Pers  
**NB** / ★★★

## Spekkoper met sociale media

Sociale media zijn voortgevloeid uit het door en door ingeburgerde internet. Merkwaardig genoeg hebben

organisaties en bedrijven nooit op grote schaal een code voor het gebruik van e-mail en internet ontwikkeld. Vreemd, omdat uitwassen, incidenten, ongelukken, kortom alles wat er fout kon gaan met die twee media de afgelopen twintig jaar is gebeurd. Nu vermenging op grote schaal plaatsvindt tussen zakelijk en privéverkeer op Hyves, Facebook,



Twitter, LinkedIn, YouTube, Wikipedia en noem maar op, wordt het kennelijk wél tijd voor codificatie. Daar pleit het boek *Code Sociale Media* dan ook voor. Maar dan wel een code die met enige soepelheid wordt toegepast door de werkgever, als sociale media ook op het werk worden gebruikt. Dat levert uiteindelijk meer productiviteit op, zo blijkt uit onderzoek.

Frank Kromer, Haro Kraak, Jordi Bouman, Leonie van Slobbe en Charles Huijskens, de laatste deed naast schrijfwerk ook de eindredactie, scheppen orde in de veelheid van mogelijkheden van sociale media. Ze tonen aan dat wie de nieuwe mogelijkheden goed

gebruikt, spekkoper is. Handig voor wie twijfelt of hij weet wat er allemaal te koop is. Onmisbaar voor wie stiekem hoopte dat het wel zou overwaaien. Dat dit laatste ijdele hoop is, wordt met een overstelpende bewijslast aangetoond. Zijn de voorbeelden niet altijd even sterk of duidelijk gekozen, de kracht van het boek schuilt in feiten, cijfers en argumenten. Die onderstrepen nut en noodzaak van het structuur aanbrengen en codificeren door leidinggevend in de omgang met nieuwe media.

Charles Huijskens, *Code Sociale Media*, Bertram + de Leeuw Uitgevers  
**EvS** / ★★★★★

## Een thriller waarvan de afloop bekend is

Er leek geen einde aan te komen. De formatie duurde 127 dagen en ging gepaard met vele dieptepunten. Het kostte *RTL*-journalist Jos Heymans beduidend minder tijd om het boek over de formatie te schrijven: 47 dagen na de presentatie van het kabinet-Rutte was *Over Rechts* een feit. Aan voormalig informateur en de huidige minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten de eer om het eerste exemplaar in ontvangst te nemen. Heymans, ook auteur van *Het Jaar van de Waanzin*, over de verkiezingsperiode in 2002 met de moord op Pim Fortuyn, was in eerste instantie niet van plan een boek te schrijven over deze verkiezingsperiode. "Ik heb er tijdens de campagne

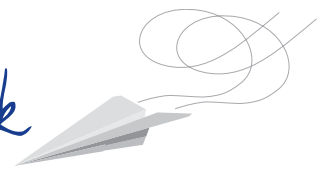
wel even over gedacht, maar zo spannend was het allemaal niet." Toen kwam de webredactie van *RTL* in augustus met het verzoek voor een politiek dagboek. Heymans ging erop in. Nadat in een artikel in *de Volkskrant* over het blog van Heymans werd gesuggereerd dat er wel eens een boek uit zou kunnen komen, hingen er meteen drie uitgevers aan de telefoon. Heymans zelf is blij met het resultaat. Al is zijn eigen drijfveer voor het schrijven van het boek het hebben van een ISBN-



nummer geweest. "Dan weet je zeker dat je na je dood voorleeft." "Een prachtig boek", was de korte conclusie van Opstelten tijdens de presentatie. "Het beschrijft een stuk parlementaire geschiedenis van een uitermate boeiende formatie. Het leest als een spannende thriller, waarvan het jammer is dat je al weet hoe het afloopt. Maar het einde is wel het mooiste." Wel had Opstelten tijdens het lezen van het boek enige binnenpretjes. "Er zijn dingen waarop de schrijver de hand niet op wist te leggen. Een geruststellende gedachte, want zo blijft er ruimte over voor mijn eigen memoires." Heymans' boek leest makkelijk weg.

Voor de mensen die de afgelopen zomer regelmatig in en om Nieuwspoord waren zal het een feest van herkenning zijn. Maar ook voor niet-ingewijden is *Over Rechts* een aanrader. Met name door de combinatie van chronologisch verloop, foto's van Roel Rozenburg, een terugblikinterview met Rutte en Verhagen, portretten van het huidige kabinet en een analyse van Frits Wester. En zoals deze laatste zei tijdens de presentatie: "Een boek waarmee je kan thuiskomen."

Jos Heymans, *Over Rechts*, Bertram en De Leeuw  
**JB** / ★★★★★



## Als Midas Dekkers, maar dan over Binnenhofbewoners

“Verstrengeling is onontkoombaar”, concludeert Nieuwspoortrapporteur Joris Luyendijk in zijn rapportage *Je hebt het niet van mij maar...* Het is de laatste ontdekking die Luyendijk doet na een kort verblijf aan het Binnenhof. Het is ook de conclusie die een verre voorganger van hem, Jean-Pierre Geelen, in 1998 in de ondertitel van zijn boek *Het Haags Huwelijk* verwerkte. Namelijk dat pers en politiek tot elkaar veroordeeld zijn.

Maar hert verschil tussen Geelen en Luyendijk is verder groot. De eerste bleef een seizoen en verzoop nogal in het onderwerp. De tweede bleef maar een maand en pakte het aan als het ‘antropologische veldwerk’ waarin hij is



de dieren maar over die van Binnenhofbewoners.

Aardig is hoe Luyendijk de vier ‘stammen’ portretteert, die hij onderscheidt aan het Binnenhof - ‘of is het één stam, waarvan sommige leden hun hele leven hetzelfde blijven doen terwijl de meer ambitieuze types roteren of doorgroei-

geschoold. Het resultaat leest daardoor als een Midas Dekkers, maar dan niet over de wonderlijke wereld van

en?’ Een kleine bloemlezing, die meteen getuigt van de onontkoombare verstrengeling.

Citaat van een lobbyist: “Ik houd bij een debat precies in de gaten wanneer een Kamerlid aan de beurt is om over mijn onderwerp iets te zeggen. Kort daarvoor mail ik hem op zijn BlackBerry alle argumenten die hij nodig heeft, inclusief een pakkende *onliner* voor de pers.”

Over het lot van de backbenchers, die vaak al ‘s ochtends worden ‘geboekt’ door radio en tv, maar ‘s middags weer worden gedumpte als er een politicus is gevonden met meer statuur. “Soms werd het wel wat later. Dan keek ik opeens op de klok en dacht: hé, het is

al vijf uur. Wat zijn ze laat met afzeggen.”

Uitspraak van een voorlichter: “Ik was weleens verbaasd hoe vaak ik word gebeld met de vraag: heb je nog nieuws?”

En tot slot over de gewoonte van journalisten om met z’n allen voor een dichte deur te hangen, waarachter politiek bedreven wordt: “Je moet wel, anders belt de hoofdredactie de volgende dag: waarom waren wij daar niet?”

Joris Luyendijk, *Je hebt het niet van mij...*, Podium bv Uitgeverij **MdZ** / ★★★★★

## TENTOONSTELLING

## Politieke prenten onder de hamer

Het seksueel misbruik in de katholieke kerk, de verkiezingen, de lange formatie en het ‘gedoe’ in de PVV: 2010 was

een rijk jaar voor politieke tekenaars. De beste tekeningen sieren de eerste weken van januari traditiegetrouw de

muren en de gangen van de sociëteit. Op 11 januari 2011 om 17.30 uur maakt de jury bestaande uit NRC-

de te veilen stukken zijn onder meer originelen van Peter van Straaten, Len Munnik en Nico Visscher.

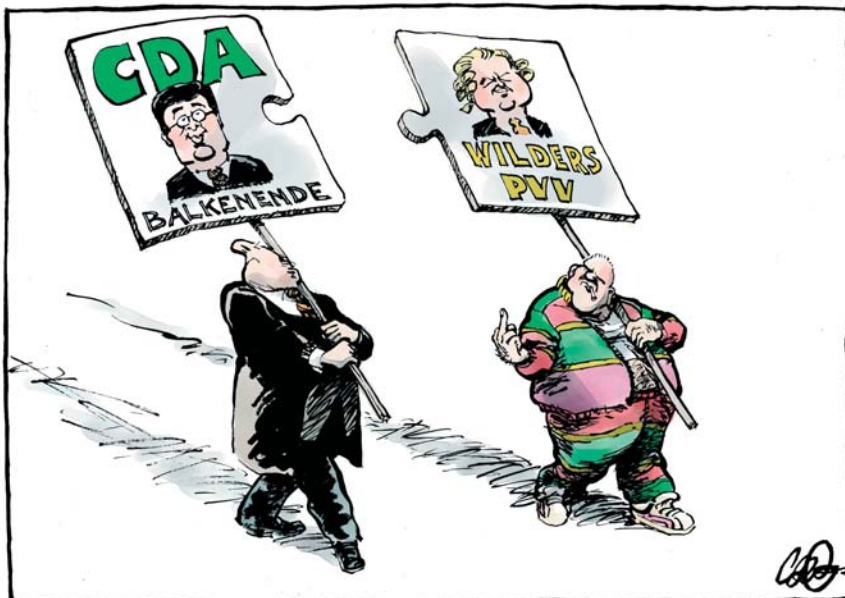
columniste en filosoof Stine Jensen, fotojournalist Vincent Mentzel en Frank Welkenhuysen, kunsthistoricus de winnaar bekend in Perscentrum Nieuwspoort. Voorafgaand aan de prijsuitreiking zal Alexander Pechtold als veilingmeester optreden en een twintigtal gesigneerde prenten van politieke tekenaars onder de hamer brengen. Onder

De opbrengst van de veiling is bestemd voor de Stichting Politiek in Prent. Zie [www.pers-en-prent.nl](http://www.pers-en-prent.nl) voor meer informatie over dit doel en afbeeldingen van de te veilen prenten.

Politiek in Prent 2010 is van 8 december tot 10 januari 2011 in voorvertoning te bezichtigen in Bibliotheek Den Haag, op Spui 68. Daar kan iedereen ook stemmen voor de Politiek in Prent publieksprijs.

De tentoonstelling is een initiatief van de Stichting Pers & Prent. Dit project is mogelijk gemaakt met steun van Stichting Democratie en Media. De Kunstcommissie van Nieuwspoort is medeorganisator en wordt gesponsord door Achmea.

Jacqueline van Beek





## Van de voorzitter

# Zwanenzang

'Na tweeëntwintig jaren in dit leven maak ik het testament op van mijn jeugd,' zong Boudewijn de Groot: 'Ik heb nog wel wat mooie idealen, goed van snit, hoewel ze uit de mode zijn. Wie ze hebben wil, die mag ze komen halen, vooral jonge mensen vinden ze nog fijn.'

Ik maak na acht jaar in het Nieuwspoortbestuur mijn testament op. Het testament van mijn jeugd kan ik het moeilijk noemen, want ik was al 52 toen ik eraan begon. Mooie idealen had ik wel en volgens mij waren ze nog helemaal niet uit de mode. Meer reuring moest er komen, was zo'n ideaal, meer openheid en transparantie. Meer feesten ook, want misschien vonden de jongeren dat fijn. Gelukkig zijn veel van die idealen in die acht jaar werkelijkheid geworden. Mijn grote trots zijn de slotfeesten die we aan de vooravond van het zomer - en kerstreces zijn gaan organiseren. Met optredens van Co Verdaas en zijn coverband, Gert-Jan Oplaat en zijn combo, troubadour Wouter Bos, blues brother Michiel Breedveld, Sabine Uitslag en de begenadigde deejay Joost.

Trots ben ik ook op het van de grond komen van de jaarlijkse Kees Lunshof-lezing, vernoemd naar mijn betreurde ambtsvoorganger. Arthur Docters van Leeuwen, Hans Hillen, Gerdi Verbeet en Ruud Lubbers spraken een volle zaal toe. Herman van Gunsteren en Joris Luyendijk verzorgden goed bezochte masterclasses waar op hoog niveau over de omgangsvormen tussen politici, journalisten, voorlichters en lobbyisten werd gepraat. Het experiment leverde tot nu toe twee publicaties op: 'Perspectief' van Herman van Gunsteren en Cox Habbema en 'Je hebt het niet van mij, maar...' van Joris Luyendijk.

Hoewel Joris met zijn uitspraak dat parlementaire journalisten hoer en hoerenloper tegelijk zijn hier en daar op lange tenen trapte, ben ik blij dat we het initiatief tot het debat hebben genomen. Net zo blij als met geslaagde evenementen als het speeddaten, de informele ontmoetingen met notabelen in de sociëteit, de vele kunstexposities, de Prinsjesdagborrel, het golf-toernooi, het aspergediner, het haringhappen en de parlementaire barbecue. Dankzij Mark Rutte werd de wekelijkse persconferentie van de minister-president nieuw leven ingeblazen. Ondanks de crisis heeft Nieuwspoort ook in financieel opzicht goede jaren achter de rug. Dat stemt allemaal tot voldoening.

Zulk ronkend proza moet natuurlijk worden gevolgd door een zinsnede als: 'Toch valt er nog veel te doen.' Dat is aan het nieuwe bestuur dat in februari 2011 aantreedt en ik wil niet over mijn graf heen regeren. Maar een paar punten zal ik noemen:

De verbouwing van Nieuwspoort. Kan de sociëteit gezelliger en intiemer worden gemaakt, bijvoorbeeld door hem te verplaatsen van zijn huidige locatie naar de Provinciezaal?

De verjonging en verbreding van ons Poorterbestand. Waarom beschouwen jonge Kamerleden en journalisten Nieuwspoort minder als hun 'tweede huiskamer' dan de senioren? Valt dat te veranderen en hoe?

De bestuursstructuur. Met een vijfkoppig dagelijks bestuur, een veertien man sterk algemeen bestuur, een curatorium en de stichting Vrienden van Nieuwspoort hebben we een poldermodel geïntroduceerd waaraan de SER en de Stichting van de Arbeid nog een puntje kunnen zuigen. Nadelen: het ontbreekt soms aan slagvaardigheid en vrijwilligers doen het werk dat beter door professionals kan worden gedaan. Moet die structuur op de schop en kan dat met behoud van het ideële karakter van Nieuwspoort?

Voortzetting van het debat over politiek, journalistiek, voorlichting en de wereld van de public affairs.

Het Huis voor de Democratie en Rechtsstaat dat in oprichting is biedt hopelijk aanknopingspunten. Maar slagen we er ook in universiteiten, hogescholen en NVJ-jongeren bij zulke discussies te betrekken?

U hoort er van het nieuwe bestuur vast meer over.

Aan het eind van acht tropenjaren wil ik een heleboel mensen bedanken: Caspar, Yvonne en alle anderen met wie ik in het bestuur heb gezeten, Gert Jan en de andere leden van de debatcommissie die de Lunshoflezing heeft georganiseerd, Steven, Jurgen en de rest van de staf, Geert en Hero die op hun manier voor reuring hebben gezorgd, de vertegenwoordigers van onder meer de VORA, de gemeente Den Haag, de BPV en de NVJ met wie we goed hebben samengewerkt. Dit was mijn zwanenzang. Ik dank u voor het vertrouwen.

**Max van Weezel**

*Voorzitter Nieuwspoort*



Naam: Magda Bernds  
Functie: Tweede Kamerlid D66  
Woont in: Burdaard  
Pied-à-terre in Den Haag:  
zolderverdieping, Statenkwartier

Auteur: Lars Kuipers



## 'Het moet wel mijn plek worden'

"Ik lijd al jaren een gespleten bestaan. Terwijl ik al korpschef was in Friesland, woonden we nog in Beverwijk en had ik een appartementje in Leeuwarden. Mijn man en ik hebben toen een huis laten bouwen in Burdaard omdat we ons definitief in Friesland wilden vestigen, op het moment dat er nog geen sprake van was dat ik naar Den Haag zou gaan. In december 2009 zijn we naar Friesland verhuisd, maar ons huis in Beverwijk stond tot voor kort nog steeds te koop. Tot gisteren woonde ik daar door de week, als ik in Den Haag zat. Het huis in Beverwijk is nu eindelijk verkocht, na bijna drie jaar. Het heeft zo lang te koop gestaan dat ik opgelucht was dat ik daar de deur achter me dicht kon trekken. Dat leven in een soort driehoek kost gewoon heel veel energie en tijd.

Vannacht heb ik voor het eerst

geslapen op mijn zolderetage in het Statenkwartier. Heerlijk. Maandagochtend heb ik mijn spulletjes uit Beverwijk meegenomen daarheen: prulletjes, vaasjes, een kaarsenstander, waxinelichtjes. Ik houd van sfeer, ik wil het toch van mezelf maken. Planten heb ik ook meegenomen. Zonder planten in huis kan ik niet leven.

In augustus hoorde ik via de fractie al dat dit appartement te huur was. In oktober, toen we het huis hadden verkocht, ben ik maar weer eens achter de computer gaan zitten. Ik had geluk dat het nog vrij was. Het is van een dame die de zolder het liefst wilde verhuren aan een vrouwelijk Kamerlid.

Zo'n verdieping in Den Haag, dat moet wel mijn plek worden. De hele omgeving moet goed voelen. Het is dus belangrijk dat je een klik hebt

met degene bij wie je in huis komt. Daar drink je dan ook nog eens 's avonds een glas wijn mee. Ik huur een hele zolderetage, sfeervol ingericht, met openslaande deuren naar een dakterras. De wijk is mooi, rustig en vlakbij het Gemeentemuseum, waar ik dol op ben. Het Statenkwartier is een buurt waar ik me thuis kan gaan voelen. En ik kan de bus nemen deze kant op, ideaal. Voor mij is het een ongekende luxe om in 20 minuten op mijn werk te zijn.

Ik kan van mezelf niet zeggen dat ik deel uitmaak van een groep van Kamerleden uit de periferie. We hebben wel de afspraak om met de Friese Kamerleden eens in de maand te gaan lunchen, maar dat is er nog niet van gekomen, dat moet ik maar eens gaan organiseren.

Als ik op donderdagavond de Afsluitdijk over rijdt, kom ik in een

andere wereld terecht. Het geeft me nog steeds een vakantiegevoel als ik die kant uit ga. In Burdaard wonen we langs een zijvaart van de Dokkumer Ee. Aan de voorzijde kijken we uit over de weilanden. Burdaard is een klein dorp. 's Zomers is het er heel gezellig, dan vaart er van alles door de Dokkumer Ee. Middenin het dorp is zo'n echte ouderwetse ophaalbrug. Ernaast is een café met een terras, daar kun je op een zomerdag

heerlijk zitten en kijken wat er langs komt. In het weekeinde neem ik afstand van Den Haag. Dat is goed, ik ga dan op maandag weer opgeladen aan het werk.

In Friesland houd ik van het weidse landschap, de kust, de zee, het water in de buurt. Kaas en vlees kopen we op een boerderij. We hebben in Burdaard een grote moestuin. Mijn man is de tuinier, ik help zo'n beetje. Gieters water aandragen, dode bloe-

metjes weghalen, dat werk. Dit week-einde hebben we voor het eerst boerenkool uit eigen tuin gegeten. Dat kon nu, de vorst was er overheen geweest. Dat moet, anders is ie bitter.

Ik kan niet in twee werelden wonen. In Burdaard woon ik, in Den Haag verblijf ik. Wonen, dat is thuiskomen. Verblijven, dat is iets praktisch. Dat moet je voor jezelf zo aangenaam mogelijk maken, maar dat is het dan ook."



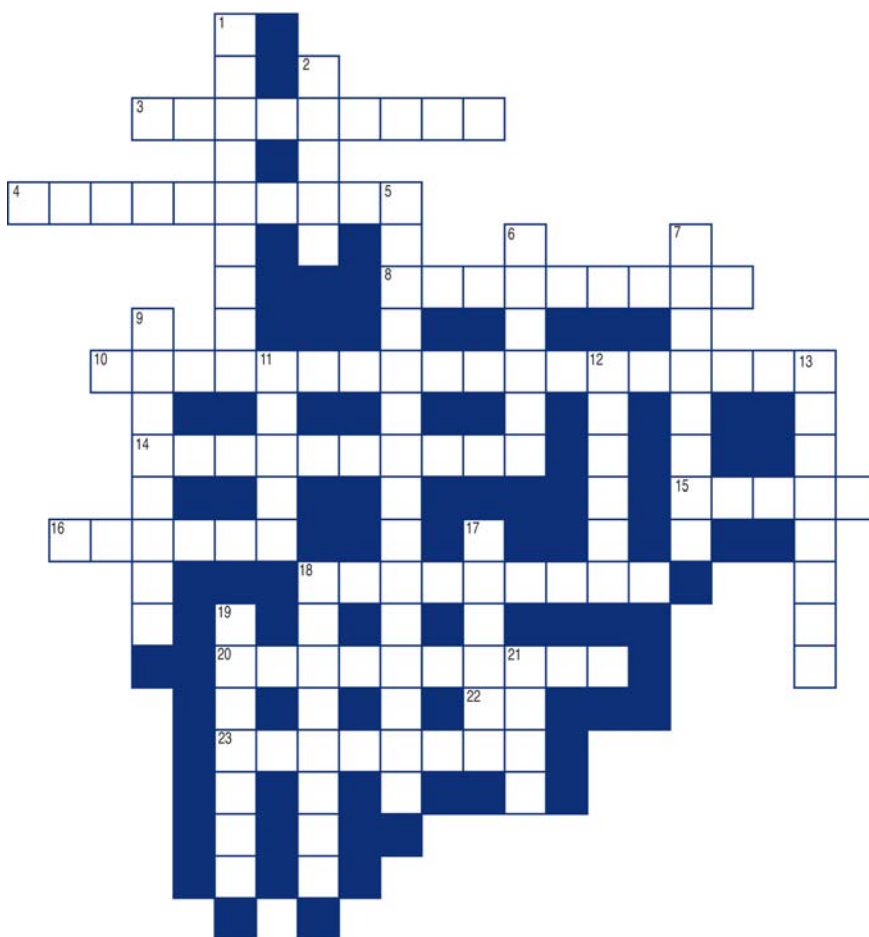
## Politiek cryptogram - Milja de Zwart

### Horizontaal

3. Kon vroeger alleen met deeg, maar tegenwoordig ook met beleid (9)
4. Komen in actie bij 114 (6+4)
8. Hier rijdt de Gouden Koets het hele jaar door (9)
10. Uit het pakket, net nu de paus gaat schuiven (18)
14. Politiek reddingsmiddel (10)
15. Alleen in Spanje is dit geen podium voor politieke krachtmeting (5)
16. Heeft altijd gelijk (6)
18. Open plek in democratisch proces (9)
20. Parlementaire winterstop (10)
22. Dwangbuis? (2)
23. Rechtop doorleven (8)

### Verticaal

1. Veroorzaakt bestuurlijke drukte (9)
2. Geeft om het leven (5)
5. Optreden voor de vorm (15)
6. Eufemisme voor slachtpartij (6)
7. Populair parlementair loopje (8)
9. Licht men graag (8)
11. Bij de vis en op het hoofd (5)
12. Verschuilt zich in details (6)
13. Lunchplek in formatietijd (8)
17. Juist niet hectisch (6)
18. Noteren: alle lof voor de premier (8)
19. Velde mens, dier en een ministerie (7)
21. Heerst in Nieuwspoot (4)



## Oplossing

Onder de goede inzenders van dit speciale cryptogram voor Poorters wordt het boek *De Val van Balkenende* van Wilco Boom verlost. Uitgeverij Nieuw Amsterdam heeft dat ter beschikking gesteld.

Oplossingen, voorzien van naam en adres, opsturen naar Nieuwspoot, t.a.v. Nieuwspoot Nieuws, Lange Poten 10, 2511 CL Den Haag.

Op de envelop 'cryptogram' vermelden.  
Sluitingsdatum 25 februari 2011.

## Oplossing cryptogram 2010/3

### Horizontaal:

2. Geert; 3. Vijfhoek; 7. Wandelgangen; 11. Nieuwspoot; 13. Ecotaks; 14. Blok; 15. Premie; 19. Najaarsnota; 21. Helder; 22. Tweet

### Verticaal:

1. Werkeloos; 2. Grondwet; 4. Fractie; 5. Register; 6. Hamas; 8. Dille; 9. Kuiken; 10. Roemer; 12. Sap; 16. Raad; 17. Klaver; 18. Koolmees; 20. Schouw

Mevrouw J. van Ginkel uit Oosterhout heeft met haar goede oplossing van cryptogram 2010/3 Meindert Fennema's boek *De Tvenaarsleerling* gewonnen.

# De pers moet altijd haar werk kunnen doen

'Langharigen terroriseren eerbare burgers', zo begint het openingsverhaal op de voorpagina van *De Telegraaf* op 15 april 1964. Het is de tijd van Provo. Een delegatie van de politie dringt er bij de Vereniging van de Amsterdamse Pers tevergeefs op aan om minder aandacht aan Provo te geven. Drie jaar later loopt de situatie in Amsterdam volledig uit de hand. Tijdens het huwelijk van prinses Beatrix en prins Claus breken rellen uit die zelfs de voorpagina van *The New York Times* zullen halen. Ordehandhavers falen volgens de media. De burgemeester en de hoofdcommissaris ruimen het veld.

Bart van Leeuwen

Pers en politie; zij horen onlosmakelijk bij elkaar. Dat is het vertrekpunt van een expositie over dit onderwerp in het Stadsarchief in Amsterdam. Een bescheiden tijdsbeeld in het prachtige gebouw aan de Vijzelstraat. Amsterdam heeft een geschiedenis van volksoproer. Waar oproer is, zijn politie en pers van de partij. Als de expositie iets aantoont, is het wel dat de pers altijd haar werk moet kunnen doen. Immers, hoe zouden wij anno 2010 anders kunnen weten wat er precies is gebeurd tijdens het Palingoproer, de Februaristaking of de rellen tijdens de kroning van koningin Beatrix?

Pers en politie komen ook met elkaar in aanraking als er sprake is van zware misdaad. Niets spreekt meer tot de verbeelding dan het gruwelijke gegeven van een jonge vrouw die naar een sollicitatiegesprek gaat en nooit meer terugkeert. De verdwijning in 1939 van Jopie de Nigtere is ondanks een grote zoekactie ondersteund door nationale en internationale mediabelangstelling nooit opgelost. Dan is er nog de geruchtmakende koffermeord in 1965. De pers toont ook meer dan gemiddelde belangstelling voor de opkomst van foren-



*'Het is mooi weer in Amsterdam. Mooi weer om te kraken, rottig weer om te kronen.'*

sisch onderzoek en bijvoorbeeld de ontwikkeling van de compositiefoto. Ronduit indrukwekkend zijn de panelen met foto's, perstekeningen en mediaverlagen van de grote rellen die de hoofdstad heeft gekend. Hoe een eenvoudig en verboden spelletje – vanaf een bootje in de gracht proberen een paling van een touw te trekken dat over de gracht is gespannen – in 1886 kan uitgroeien van volksvermaak tot oorlog in de straten van de Jordaan. Het leger komt eraan te pas, schiet met scherp (goed te zien op een perstekening) en er vallen 27 doden. De pers zoekt de

verklaring achteraf in de werkloosheid en armoede onder de bevolking. Een kleine eeuw later – het is inmiddels 1980 – komt het opnieuw tot rellen in de hoofdstad; deze keer rond de kroning van prinses Beatrix tot koningin. Onder het motto 'Geen woning, geen kroning' trekken krakers ten strijde tegen de politie. Beelden van brandstapels en meppende ME'ers. De pers raakt onderling verdeeld. De NOS krijgt het verwijt beelden van de veldslag te hebben uitgezonden. De VARA en *Radio Stad* lijken partij te kiezen voor de relschoppers. "Het is fantastisch weer in

Amsterdam", zo is VARA-presentatrice Hanneke Groenteman te horen in een geluidsfragment. "Weer om te kraken. Rottig weer om te kronen." *De Telegraaf* en *Elsevier* stellen de VARA mede verantwoordelijk voor het 'verpesten van een mooie dag'.



De tentoonstelling *Pers & Politie* is tot en met 27 februari 2011 te zien in het Stadsarchief Amsterdam aan de Vijzelstraat 32.

## NIEUWE POORTERS



**G.J. Bakker**  
Gemeenteraadslid  
Den Haag



**T.H.J. Joustra**  
Voorzitter Productschap  
Tuinbouw



**M.J. Stadhouders**  
Junior Adviseur Public  
Affairs Winkelman en Van  
Hessen



**P.H.E. Heijkoop**  
Ambtelijk secretaris St.  
Fractie Tweedekamer-  
fractie D66



**V.M. van Dijk**  
Woordvoerder / Public  
Affairs Adviseur Provincie  
Noord-Brabant



**E.R. Beumer**  
Junior Adviseur Public  
Affairs Winkelman en Van  
Hessen



**J. Boeve**  
Algemeen Directeur  
Aedes Vereniging van  
Woningcorporaties



**R.B.A. van Vliet**  
Senior Beleidsmedewerker  
Milieu & Mobiliteit VNG



**Z. Pan**  
Chief Correspondent The  
Hague Bureau of Xinhua  
News Agency



**G.D. Ekkelenkamp**  
Beleidsmedewerker  
PR/COM en Operations  
KNVVL



**J. Schuler**  
Adviseur Public Affairs  
Recron - Vereniging van  
Recreatiebedrijven



**C.M. Wortmann - Kool**  
Lid Europees Parlement  
CDA



**A.E. Kohl**  
Senior Adviseur Overheids  
Relaties Shell International  
BV



**R.T. Dencher**  
Head Government  
Relations NL Shell  
International BV



**R.W. Zwaan**  
Verslaggever /  
Coördinator Nieuwsuur  
NOS



**J.M. van Beusekom**  
Woordvoerder Fiscale  
Zaken ministerie van  
Financiën



**A.A. Crépin**  
Directeur C.S. -  
Vereniging van  
Nederlandse Gemeenten



**A.E.M. Simons**  
Manager C.S. -  
Vereniging van  
Nederlandse Gemeenten



**L.D. de Vries**  
Manager C.S. -  
Vereniging van  
Nederlandse Gemeenten



**N.E. Weltevrede**  
plv. Hoofd Communicatie /  
Politiek Woordvoerder  
CDA Partijbureau



**B.H.H. Dobbels**  
Adviseur Public Affairs  
Oost-Nederland / Twente  
Provincie Overijssel



**N. Hilhorst**  
Politiek Assistent van de  
staatssecretaris ministerie  
van SZW



**S. Stolte**  
Voorzitter NCD -  
Nederlands Centrum  
Directeuren en  
Commissarissen



**M.G.P. Sonneveld**  
Sectiehoofd / Sr.  
Woordvoerder Materieel,  
Financiën, RO & Milieu  
ministerie van Defensie

## NIEUWE POORTERS



**F.M. Weerwind**  
Burgemeester Gemeente  
Velsen



**J. Vermue**  
Directeur Unie van  
Waterschappen



**K.C.J. Straus**  
Tweede Kamerlid VVD



**S. de Peijper**  
Woordvoerder Inspectie  
voor de Gezondheidszorg



**E.W.J. Mosmuller**  
Directeur Corporate  
Public Affairs DSM



**W. Keetman**  
Persvoorlichter Algemene  
Rekenkamer



**M. Jonker**  
Corporate Communica-  
tion Officer Ziggo



**A. Bosman**  
Tweede Kamerlid VVD



**E. Colenbrander**  
Vakjournalist Landbouw  
Agrio Uitgeverij



**A. Damen**  
Parlementair Verslaggever  
Het Parool



**D.J.E. Lievers**  
Wethouder Gemeente  
Hengelo



**J.J. van der Werf**  
Persvoorlichter Tweede  
Kamerfractie D66



**C. van Eekhout**  
Adviseur Public Affairs  
Eneco



**G.A. van der Steur**  
Lid Tweede Kamer VVD



**M. Azmani**  
Lid Tweede Kamer VVD



**G. van Oortmerssen**  
Directeur ICT Regie



**J.A. Hennis-Plasschaert**  
Lid Tweede Kamer VVD



**W. Koolmees**  
Lid Tweede Kamer D66



**K.H.D.M. Dijkhoff**  
Lid Tweede Kamer VVD



**A.W. Lucas**  
Lid Tweede Kamer VVD



**W.J.H. Lodders**  
Lid Tweede Kamer VVD



**T. Venrooy - van Ark**  
Lid Tweede Kamer VVD



**R.C. Abels**  
Politiek Verslaggever  
Trouw



**F.H. Pals**  
Reporter Bloomberg News

## NIEUWE POORTERS



**B.R. Combée**  
Algemeen Directeur  
Consumentenbond



**L.M.M. Bolsius**  
Burgemeester Gemeente  
Amersfoort



**L. Benschop**  
Politiek Verslaggever  
NU.nl



**M.H. van Beem**  
Verslaggever Spits



**L.J. Visser**  
Directeur MKB Nederland



**J. Sweyen**  
Consultant EPPA Politiek  
& Lobby Consultants



**W. Hachchi**  
Lid Tweede Kamer D66



**W.J. Rutten**  
Hoofd Communicatie  
NVPI



**P.R.C. Solleveld**  
Directeur NVPI



**M. Mahdi**  
Adviseur Public Affairs  
FORUM



**Dr. J. Huigen**  
Director Governmental  
Affairs KPN



**E.R. van de Haar**  
Woordvoerder Centraal  
Planbureau



**K. Verhoeven**  
Lid Tweede Kamer D66



**E. Ziengs**  
Lid Tweede Kamer VVD



**G. Kolhorn**  
Adviseur Twynstra Gudde  
Adviseurs & Managers



**W.J. van der Bles**  
Politiek Redacteur Trouw



**K. Kruitthof**  
PA van Tweede Kamerlid



**B.G. de Boer**  
Lid Tweede Kamer VVD



**D.B.M. Korsten**  
DGA De Vermaeck BV



**R.G. du Pré**  
Chef Politieke Redactie  
De Volkskrant



**B. Visser**  
Woordvoerder ministerie  
van Economische Zaken

### Evenementenagenda

Pep Nieuwjaarsbijeenkomst met  
partners  
maandag 3 januari vanaf 15.00 uur in  
de sociëteit

Meer informatie:  
secretariaat: 070 - 346 94 40  
secretariaat@nieuwsport.nl  
www.nieuwsport.nl